ԺԴ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4152 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 23/4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1899 ՇԱԲԱԹ 1 ՐԷՃԷՊ 1317 ԺԴ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4152

درعلیەدە غلطەدە (آرەولك) غزتەسی ادارەخانەسنە
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորաշունեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան.	140 Ղ.րշ
» »	վեցամսեայ.	70 »
» »	եռամսեայ.	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան.	40 Ֆրք
» »	վեցամսեայ.	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՄՈՒՇԻ ՀԱՐՍԵՐԸ

Երկրագործներուն պէս՝ որոնք իրենց արօրը կ'ուզեն խրել խոպան դաշտերու մէջ, չատ մը յուսահատեցնող փորձերէ ու ճիգերէ վերջ, մենք ալ կարծես դատապարտուած ենք միեւնոյն աշխատութիւնը կրելու ամուսնականի հողին վրայ, ուր անշուշտ յաջողութիւնը այնքան դիւրագին չպիտի ըլլայ, որքան եղաւ Ադամին ստեղծումը այդ միեւնոյն հողէն։ Մեր մէջ ժողովուրդին ներքին կեանքը կազմակերպող ու զայն բարոյական կապանի մը փակցնող ամուսնական օրէնսդրութեան թողած խոշոր պարապը, չատ անգամներ՝ պարբերաբար կ'ազդէ տարբեր կողմերէ դուրս նետուած բողոքներով, որոնք դատարկ քարայրներու մէջ արձագանգող ձայնին վերտումները կ'ունենան, առանց կարենալ տեղ մը կառչելու կամ խրելու, նպաստաւոր արդիւնքի մը յանգելու համար։ Գաւառներու մէջ ընտանիքի կողին վրայ վէրք մը կայ, բացուած պանդխտութեան երեսէն, որուն խլխլումը չարունակուող արցունքի ու հառաչանքի վայեր կը հանէ դուրս, պոռթկացնող ցաւերու անվերջ մեղեդիին պէս։ Յիսուսի լուծը՝ Աւետարանի սիրով այնքան քաղցր ու փոքրիկ՝ երթալով աւելի ծանր ու տաղտուկ վիճակ մը կը ստանայ, մանաւանդ մեր կիներուն համար, որոնք նահապետական սիրոյ մը զոհերը եղած են, ու հեռացնել լքեալները՝ իրենց էրիկներուն, որոնք կեանքի երջանկութիւնը կը ծծեն ընտանիքէն դուրս, ու միեւնոյն ժամանակ այնքան խստապահանջ ու դառացող կ'ըլլան իրենց երկար ատենէ ի վեր մոռցած կնոջը հանդէպ, երբ անոնք անվերջ սպասումներէ, կոյս-ամուսնութեան մը հաւատարիմ աւանդապահութենէ վերջ, օր մը՝ անօթութենէ ու տառապանքէ տրկլոզած, ու բնախօսական պէտքերէ ազդուած, անհաւատարմութեան ակամայ մեղքը կը գործեն։

Ընտանեկան կեանքի այս սրտմաշուք կողմը մեր աչքին ու սրտին զարկած էր արդէն, երբ մեր պաշտօնը զմեզ տարաւ գաւառին մէկ անկիւնը, ու այն ատեն՝ այդ լքուած կիներու հեծեծանքէն և անոնց կրած հոգեկան վրդովումէն զգածուած, անոնց բողոքներուն թարգման ուզեցինք ըլլալ օրաթերթ փոքր Մասիսի 325 թիւով հրատարակելով մեր «Դժբաղդ կիները...»։ Ձայնը սակայն, կարեկցութեան և քրիստոնէական խղճմտութեան հրաւիրող ձայնը, չկրցաւ ամուսնական օրէնքին թերութիւնը լրացնելու օժանդակել։ Կրօնական բարձրագոյն իշխանութենէն եկած խոշոր սաստ մը, ընդհակառակը փորձ մը ըրաւ ետ կեցնելու զմեզ այն արդար իրաւունքէն, զոր կ'ուզէինք պաշտպանել՝ յանուն կրօնի՝ մեր ընտանիքներուն ի նպաստ։ Եկեղեցականութիւնը, կուսակրօն եկեղեցականութիւնը մանաւանդ, երբեք չպիտի կրնայ ինքզինքը արդարացնել այն ցուրտ վերաբերութեան մասին, զոր ունի հանդէպ ընտանեկան խնդիրներու, որոնց վերջնական լուծման այս ըմահաճ ձգձգումը, օր մը աւելի պիտի խանգարէ ընտանիքին կազմակերպութիւնը քան չինէ. աւելի պիտի լուծէ քան ամրացնէ, աւելի պիտի անբարոյացնէ քան պարկեշտացնէ։

Այդ ընտանեկան ցաւերուն մէջ, սակայն, մխիթարական երեւոյթը, որ մեզի յոյս կը ներշնչէ դէթ մօտաւոր ապագայի մը համար, սա է որ՝ ժողովուրդն ու կղերականութիւնը հետզհետէ իրար հասկնալու դիրք մը բռնած են։ Բողոքը, ցաւը, որ երբեմն ընտանիքի երդիքէն դուրս չելլելու դատապարտուած էր, ու հազիւ թէ խոստովանանքի պարոյրովը կըծկուած կը հասնէր մինչեւ ծերունի քահանային ականջը, հիմա, աւելի տաք ու աւելի համարձակ շունչով կրնայ խօսիլ մինչեւ վարդապետին ու Կաթողիկոսին։ Հիները՝ այս դասակարգին մէջ, խնդրին բնոյթը չպիտի կրնան որոշ կերպով ըմբռնել. իրենց դիրքը, գաւառի ընտանեկան կեանքի մասին իրենց պակաս ծանօթութիւնը, և սահմանափակ գաղափարներու ընդգրկումը չպիտի թողուն զիրենք կարենալ մօտենալու խեղճերուն, որոնք Աւետարանին գթութիւնը կը հայցեն։ Ու ահա ինչո՛ւ համար, այսօր այժմէութիւն ունեցող Ցայտարարութեան մը մասին, զոր գրեց մեր ընկերակիցներէն Բաբգէն վարդապետ, միեւնոյն ցուրտ վերաբերութիւնը կ'ունենան անոնք, ժողովական տնօրինութեամբ Պատրիարքական ուշադրութեան յանձնելով այդ շրջաբերականին այս ու այն մասերը, որոնք «վնասակար» կը նկատուին, իրենց կարծիքով։

Կրօնական ժողովի տնօրինութիւնը՝ սակայն՝ չի համապատասխաներ բնաւ պէտքին ու ժողովրդական պահանջին՝ որ ի բնէ աւետարանական ըլլալու հանգամանքը ունի։ Եւ ասիկա ապացուցանելու համար, բնաւ պէտք չեմ զգար հոս դասաւորելու ամուսնական կարգ մը խնդիրներ, որոնք իրենց աղտոտութեան մէջ իսկ՝ կրօնքին խնդիրը լաւ կերպով լուսաբանելու ծառայել, թէ ինչո՞ւ երկար տարիներ պանդխտող էրիկներ, կենդանի մեռեալներ պէտք է համարուին իրենց կիներուն համար, որոնք ամուսնական ուխտի սխալ հասկցուած պարտականութիւններովը անօթութենէ կը տուայտին ու կ'անբարոյանան։

ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՄԱՄՈՒՐԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Մամուրեանի բանախօսութենէն ետք՝ կը փութանք հրատարակել այն բանախօսութիւնը զոր Գարեգին էֆէնտի Յ. Բաբազեան արտասանած է կիրակի օրուան հանդէսին մէջ, Կարգադիր Մասնախումբին կողմէ, խօսքը ուղղելով յարգելի յոբելեարին :

Այս հոյակապ և փառաւոր հանդէսը զոր ի պատիւ Ձեր կը տօնենք այսօր, Գ. Մամուրեան, Ձեզ կը պատկանի իր բոլոր ամբողջութեամբը։ Այս Ձեր սեփհական օրն է, և Ձեր կենաց ամենափառաւոր օրերէն մէկը։ Եւ երբ Ձեր անձին մէջ կ'ողջունենք և կը մեծարենք մեծ գրագէտը և քաջ դաստիարակը, Ձեզմով ևս կը մեծարենք ազգային ուսուցչական պատկառելի մարմինը որուն դուք զարդն ու փառքն էք։

Ինչպէս այժմ մի առ մի կարդացուեցան՝ Ձեր ազգակիցք աշխարհի ամէն կողմէ նամակաւ, հեռագրով և զանազան թանկագին նուէրներով փափաքեցան մասնակցիլ Ձեր Յոբելեանին, և արտայայտել խօսքերով իրենց հիացումը, սէրը և մեծարանքը կը յայտնէին Ձեր անձին համար, քաջապէս գնահատելով Ձեր գրական տաղանդը, և հայ գրականութեան մատուցած անհուն ծառայութիւնները։ Իսկ մենք որ ի մօտոյ ուսումնասիրած ենք, պիտի յաւելունք թէ անցեալ 30-40 տարիներու մէջ դուք այնպիսի զարկ մը տուիք մեր աղքատիկ գրականութեան; այնչափ ողորկ, հեշտ և սիրուն ընծայեցիք մեր աշխարհիկ բարբառը, որ կը համարձակինք ըսել թէ հայ գրականութեան համար նոր դարագլուխ մը բացուեցաւ։ Ձեզ կը պարտինք զայս, Գ. Մամուրեան, այո՛, և մեծաւ մասամբ ևս այն երեւելի գրագէտին — մեր քաղաքացի, — որուն Յոբելեանը ևս, ո՛հ, որպիսի՜ սիրով պիտի տօնէինք, եթէ նա երբեք հաւանէր, զիջանէր մեզի քիչ մը աւելի ևս մօտենալ, եւ մեզմէ հեռու կղզիացեալ չապրէր...

Եւ երբ հայ գրականութեան վրայ կը խօսինք, կրնա՞նք չյիշել ուրիշ մի երեւելի դէմք մը, նշանաւոր գրագէտ մը, այն է Կարապետ էֆ. Իւթիւճեան, որ ոչ նուազ ծառայութիւն մատուցած է հայ գրականութեան. և գիտակցաբար խօսելով, կ'ըսենք, թէ Վոսփորի մեր ազգակիցք անոր կը պարտին, մեծ մասամբ, իրենց աշխարհիկ լեզուին լաւ մշակութիւնը։

Պարոններ, պիտի համառօտեմ խօսքս, քանզի այսչափ նամակներէ, հեռագիրներէ և բանախօսութիւններէ ետքը, ես իսկ խնդրեցի ուրիշներէ որ համառօտեն իրենց խօսքը։

Արդ, Յոբելեան Յանձնաժողովոյ կողմէ յանձնարարուած է ինձ, Մեծարոյ Մամուրեան, Ձեզ մատուցանելու այս նամակը, որ կը պարունակէ չէք մը Օթոման Պանքային վրայ։ Ասոնք դրամական նուէրներն են, զոր Ձեր ազգակիցք Ձեզի զրկեցին Կոստանդնուպոլսէն, Իզմիրէն, Երուսաղէմէն, Ռուսաստանէն, Պըլկարիայէն, Անգղիայէն, Ամերիկայէն, ևն. ևն, ինչպէս նաև ընտիր և թանկագին նուէրներ, որոնք սեղանին վրայ ի ցոյց դրուած են, և որոնց մէջ արծաթեայ ընտիր ճաշակով գեղեցիկ կոթողը զոր Կ. Պոլսոյ Պատ. Ուսուցչական Մարմինը նուիրած է, հաւատի եմ, Ձեր մասնաւոր ուշադրութիւնը պիտի գրաւէ։ Ընդունեցէ՛ք զանոնք, Գ. Մամուրեան, իբրեւ [illegible] այն սիրոյն, համակրութեան և մեծարանաց, զոր կը տածեն Ձեզի համար։ Եւ երբ տակաւին Ձեր վշտակիր կենաց հորիզոնին վրայ սեւամած ամպեր առկախ կը տատանին, երբ տակաւին դառն խորհուրդներ Ձեր հայրական սիրտն ու հոգին կը ճնշեն, թո՛ղ այս օրուան փառաւոր յիշատակը անհետէ, և փարատէ այդ ամպերը... և ջանացէք գտնել սփոփանք և մխիթարութիւն Ձեր ազգակցաց սիրոյն, համակրութեան և բարձր գնահատման մէջ։

ԳԱՐԵԳԻՆ Յ. ԲԱԲԱԶԵԱՆ

ԱՇՆԱՆ ՆՈԹԵՐ

Դ.

ՄՇՈՒՇԻՆ ՄԷՋ

Ժամերով կը մնանք աստանդական՝ Վոսփորի վրայ, շոգենաւին մէջ զոր պարփակած է հոկտեմբերի առաւօտներու մառախուղը։ Ու մենք շուրջս գործի մարդերը կը տրտնջան՝ անհամբեր շարժումներով, ես՝ այդ անօգուտ սիրտհատնումէն նախամեծար կը սեպեմ հանդարտօրէն դիտել, վայելել տեսարանը որ բնութեան գեղեցիկ պատկերացումներէն մէկն է, թէեւ իր վտանգները ունի բաց ծովի մէջ։

Եւ սակայն բաց ծովի վրայ այսքան հմայիչ ըլլալու չէ տեսարանը, վասն զի մշուշին փարատելովը՝ երկինք ու ծով միայն երեւան պիտի գան հոն, մինչդեռ հոս, եզերքին մօտ—ուրկէ այնքան հեռու կը կարծենք ինքզինքնիս — քօղարկումի ու մերկացումի անընդհատ աչխոյժութիւն մըն է զոր առաջ կը բերէ։ Պէօյիւքտէրէն, իր երկայնութեամբը, իր քարափովը ու վիլլաներովը, նուրբ սպիտակ երիզի մը պէս կ'երեւայ հիմայ, տարտամ, անորոշ գիծ մը, որուն ետին բարձրացող անտառուտ լեռնակներն ու ծառաստանները մութի յորձանք մը կը ցայտեցնեն կարծես, հազիւ ընդնշմարել տալով իրենց կանանչութիւնը՝ մարող ստուերի մը պէս։ Եւ երբ արեւու քանի մը ճառագայթներ կու գան վեր առնել այդ լայնատարած քօղը, եզերքին ուրուագիծը ընդնշմարել տալով, կը սահի կ'անցնի շոգենաւնիս դէպ ի առաջ, քիչ ետքը նորէն գտնելով իր դէմ անողոք մշուշը որուն մէջ բռնուած ենք։ Մարդուն և բնութեան միջեւ պզտիկ, անզգալի պայքար մըն է այս, որուն առջեւ անզօր կը մնան մեքենան, կողմնացոյցը, նաւապետին սրատեսութիւնը ու ղեկավարին ճշգապահ շարժումները. կը սպասենք ուշադիր, անկղէտ, առանց բան մը տեսնելու. շոգենաւին սուլիչը միայն դեր մը ունի այդ վայրկեանին, կերկեռաձայն ճիչեր արձակելով որոնց կը պատասխանեն հեռուէն հասնող սուլումներ, աւելի՛ նուաղուն ու աւելի՛ յուսահատական։

Ցանկարծ շարժում մը կը զգանք ոտքերնուս տակ ու դանդաղ թաւալումը անիւներուն որոնք կը հետեւին մշուշին քմահաճոյքներուն. եզերքը հեռուն է դեռ, բայց տակաւ կը մօտենանք անոր. Թիրէճ-Պուրնու ենք։ Այդ լքուած, ամայի նաւամատոյցը, որուն արհամարհոտ նայուածք մը կ'ուղղէին ուղեւորները ուրիշ ատեն, ի՛նչ հիւրընկալ ու ըղձալի դարձած է մշուշին շնորհիւ որուն դէմ պիտի կրնայ պատսպարել զմեզ ի հարկին. ու ինչքա՜ն աղուոր կ'երեւայ մանաւանդ այդ քօղածածուկ երեւոյթին տակ՝ իր ընդհանուր գիծերուն մէջ. վերը, Պէօյիւքտէրէ, լերան կատարներէն կ'իջնէր մառախուղը. հոս՝ գետնէն կը բարձրանայ, ծածկելով ինչ որ տգեղ է ու կեղտոտ, գոմէշները, սայլերը, ճահիճները, ամպածրար դիրք մը տալով գիւղին բարձունքին որ օդին մէջ կախուած կը մնայ։

Ու մենք այսպէս, դանդաղ գնացքով կ'իջնենք Վոսփորէն ի վար, մեր ամենօրեայ տեսած եզերքները կիսովին միայն ընդնշմարելով, աղօտ լոյսի մը մէջէն, թատերաբեմի մը խորքի վարագոյրին պէս որ մեծ նկարչի մը վրձինէն ելած ըլլար, աւելի՛ հոյակապ, աւելի՛ դիւթիչ կը գտնեմ տեսարանը։

Կեանքի մէջ ալ խորհրդաւորութիւնը նոյնը չէ՞ ինչ որ է մշուշը բնութեան մէջ։ Իրականութիւնը, —եթէ ոչ տգեղ՝ գոնէ տաղտկալի բաներուն, —երբ մշուշով մը կը ծածկուի, հեռուէն կու տայ մեզի պատրանք մը որուն քօղարկուած մնալը պիտի ուզէինք միշտ. այսպէ՛ս մարդուն ու կնոջ համար, գեղեցկութեան համար, զգացումներու համար, տեսակցութեան համար։ Չէ՞ք պատահած աղջկան մը զոր իր բարակ սեւ քօղին տակէն աւելի անոյշ գտնէք, երազուն աչքերով ու չքնաղ այտերով, որոնց հրապոյրը կ'անհետանայ տակաւ՝ երբ քօղը վեր կ'առնուի, ու երեսին տարուած խնամքը, նայուածքին պղտորութիւնը, մազերուն յարդարանքը, ամէն բան արուեստականութիւն մը կը մատնեն. հապա այրե՛րը, այն չիք ու փայլուն երիտասարդի, ընկերական մարդու, երբեմն մինչեւ իսկ ազնուականի հանգաւով ճանչցուածնե՛րը. խօսակցութիւն մը հետերնին, մտերմութիւն մը անոնց ներքին կեանքին մէջ, առօրեայ սովորոյթներուն հետ, և ահա յուսախաբութիւնը պիտի տիրէ։

Մշուշին մէջ ինչ հաստատ պիտի պահէին անոնք սակայն իրենց գեղեցկութեան կամ արժանիքի համբաւը, իրենց հռչակուած յատկութիւնները որոնք բիրտ իրականութեան, բացորոշ յստակութեան մէջ կը քայքայուին, կը ցնդին։ Բայց մի՛ վնտռէք իրիկնամուտի այն անթափանցելի մշուշը որ վերջալոյսին կը խառնուի ու խաւարին կը մօտենայ, որուն սեւ քօղին տակ համագոյն կը դառնան ո՛չ միայն տգեղն ու գեղեցիկը, այլ հոգեկան յատկութիւններն ու սրտի ազնուութիւններն ալ՝ ապականուած, խանգարուած, խաթարուած զգացումներու հետ խառն։ Հապա, արշալոյսի մշուշը, — աշնան առտուներու այս ճերմակ նրբին քօղը որ անթափանցելի գեղեցկութիւն մը կու տայ բնութեան պատկերին, ինչպէս չքնաղութիւնը աղջկան, համեստութիւնը մարդուն, նրբամտութիւնը գրուածքին։ Կիսատ բառերով խոստովանութիւն մը, ստուերին մէջէն ուրուագծուող կնոջական սիլուէտ մը, առանց աղմուկի նուիրուող անձնուիրութիւն մը, առանձնութեան մէջ սիրելիի մը համար աղօթող շրթունքներ՝ ասոնք բոլորը կեանքի մշուշները չե՞ն միթէ, —բառին աղուոր իմաստովը, — որոնք եթէ չհնտուէին, աղմկալի դառնային, ամէնուն աչքին առջեւ կատարուէին, պիտի կորսուէր անոնց յարգն ու հմայքը։

Բնութենէն օրինակներ առնել կ'ուզենք չատ անգամ։ Ի՛նչ աւելի մեծվայելուչ ու հիանալի օրինակ՝ քան խորհրդաւորութիւնը այդ տեսարանին։ Գործի մարդերը կրնան դանդատիլ, և իրաւունքով, երբ մշուշի բռնուին. բայց խորհող միտքեր ու երազուն հոգիներ պիտի գտնեն միշտ անոր մէջ բանաստեղծութիւն մը ու հրապոյր մը զոր բնութիւնը՝ իր կարկառուն յստակութեանը մէջ չի կրնար ներշնչել, վասն զի աղտեր, խորթութիւններ երեւան պիտի հանէ միշտ՝ հեշտալի տեսարանի մը հետ մէկտեղ։ Մշուշը ճերմակ բեհեզ մը կը ցանցնէ անոնց վրայ, ինչպէս շնորհալիութիւնը ու քօղարկումը կեանքին վրայ։

ՄԵՆԱՍԷՐ

ԲԺԻՇԿԸ՝ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏԻՆ ՄԷՋ

Մինչ մեր կողմերը փափագ կը յայտնուի տեսնել բժիշկը՝ դպրոցին մէջ, հեռուէն՝ Անգլիայէն, տարօրինակ լուր մը կը հաղորդէ անգլիական է'ն նշանաւոր բժշկական թերթը՝ Լանսէթ, թէ Անգլիոյ ժամանակիս է'ն մեծ ու համբաւաւոր վիրաբոյժներէն մէկը՝ Սըր Ուիլեըմ Մաք Քորմաք ինքնայօժար յանձն կ'առնէ երթալ Հարաւային Ափրիկէ և ծառայել պատերազմի դաշտին մէջ։

Բաղդախնդրական առաջարկ մը չէ այս, այլ զուտ հայրենասիրական, քանզի Սըր Ուիլեըմ՝ վիրաբուժութեան մէջ գտած է արդէն համբաւի սանդուխին բարձրագոյն աստիճանը։ Տարիներէ ի վեր ընտրուած է նախագահ Անգլիոյ վիրաբուժական Արքունի Կաճառին, և խորհրդատու վիրաբոյժ է Լոնտոնի ամէնէն մեծ հիւանդանոցներէն մէկուն։ Ասոր համար է անշուշտ որ բրիտանական խորհրդարանը ծափերով կ'ընդունի մեծանուն վիրաբոյժէն եկած այս առաջարկը։

Շատ մը երիտասարդ, սկսնակ վիրաբոյժներ հարկաւ ինքզինքնին կրնան առաջարկել այդ պաշտօնին համար, որ վճարումի մէջ լիաձեռն է, և ատով չատ անգամ կրնայ չինուիլ մխիթարական ապագայ մը։ Իրաւ, պատերազմը պատեհ-բաղդ է. սակայն ապագայ փորձառութիւնը կրնայ չլացնել չատեր։

Սըր Ուիլեըմ Մաք Քորմաք արդէն զինուորական բժիշկ մը եղած է երիտասարդութեանը, և տարիներէ ի վեր լուրջ և կարեւոր ուսումնասիրութիւններ կատարած է մասնաւորաբար գնդակի վէրքերու մասին։ Պատերազմի դաշտին վրայ իր ներկայութիւնը նախախնամային բան մը պիտի ըլլայ ուրեմն բազմաթիւ վիրաւորուածներու։

Գիտեմ թէ հայ բժշկի մը կողմէ գրուած այս քանի մը տողերը արժէք մը չեն կրնար ունենալ մեծանուն վիրաբոյժին համար։ Բայց ատիկա պատճառ մը չէ որ այս առթիւ սքանչացումս չյայտնեմ բժշկական դասին համար՝ իր այդ պատուաբեր ընթացքին նկատմամբ։ Ասկէ զատ, իր վրայ խօսելու իրաւունք ունիմ կարծեմ, քանզի ասկէ եօթը տարի առաջ իր առջեւը տուի վիրաբուժութեան քննութիւնս, Անգլիոյ վիրաբուժական այդ նոյն արքունի Կաճառին անդամակցելու և վկայականս առնելու համար։ Եւ այսօր լրագիրներու մէջ իր անունը՝ պատերազմի լուրերուն մէջ տեսնելով կը բանամ սնտուկիս տակը մնացած տիբլոմս, որուն տակ ստորագրած է ինք՝ իբրեւ նախագահ վերոյիշեալ Կաճառին։

Ու կը յիշեմ իր հսկայ հասակը, անուշ դէմքը և զինուորական կազմուածքը. իր հարցումներուն պատասխանելու համար վեր նայելու էի, թէեւ ինքն ալ յաճախ կը զիջանէր ծռիլ։ Բերանացի քննութեան մէջ կը սիրէր միշտ հարցումներ ուղղել ներկայացողներուն՝ կոտրած ոսկորի, ջախջախուած գանկի և ասոնց նման «զինուորական» նիւթերու վրայ։

Սըր Ուիլեըմի կ'ընկերանան նաև երկու նշանաւոր ոչ-զինուորական բժիշկներ որոնք նմանապէս փափագ զգացած են օգնել վիրաւորներու և մեղմել տառապողներու ցաւը։

Մխիթարական երեւոյթ մըն է ասիկա, որուն վրայ կրնայ ուրախանալ և հպարտանալ ամէն բժիշկ. քանզի պատերազմող կողմերէն որուն ալ կողմնակից ըլլայ մարդ, անվիճելի է թէ ընկերսիրական է'ն բարձր ապացոյցն է բժիշկին մանաւանդ ինքնաբեր ներկայութիւնը՝ պատերազմի դաշտին մէջ։

Ա. Գ.

Պարտիզակ

ՏԻՊԱՐ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐ

Նոր-Դարու բարեպաշտական աւագերէցին առաքինութիւններով օժտուած քահանայի մը՝ Տ. Սարգիս Ա. քահանայ Աղաջանեանի մահուան լուրը հաղորդուեցաւ վերջերս Թիֆլիզէն։ Կ'արժէ որ ծանօթացնենք այդ տիպար երէցին կեանքը, այնպիսի օրերու մէջ մանաւանդ ուր մեր կարգ մը տէր-պապաներուն վրայ այնքան տխուր բաներ կը պատմուին նորէն.

ԹԻՖԼԻԶ, 12 Հոկտեմբեր

Գէորգեան Ճեմարանի 25ամեակի տօնախմբութեան նախօրեակին Նրա հիմնադրի սիրելին և աջակիցը առողջ և զուարթ ողջունել է իր ծխականներից մի քանիսին, երեկոյեան իր եկեղեցում ասել է մաղթանքը ու գիշերը ընտանիքի շուրջը ժողոված «եկեսցէ»ն ասել է ու մի քիչ մածնով իրիկնահացն արել, պառկել։

Արդեօ՞ք ինչ խորհրդածութիւններ է նա արել, որպիսի՛ յիշողութիւններ։ Ցետ է նահանջել քառասնեհինգ տարի՝ երջանկայիշատակ իր պետի՛ Գէորգ Դ.ի կաթողիկոսութիւնը, նրա մեծ գործերը, դիրքն ու փառքը և այսօր, իր վիճակը համեմատել...

Մթնոլորտը ճնշել է արժանաւոր քահանային, սկսել է սրտի բաբախումը։ Վեր է կացել, պատշգամբ դուրս գալու, աղատ օդ առնելու. բայց միթէ Տէր Սարգիսը կ'-րող կը լինէ՞ր իր ուզած մթնոլորտն ու օդը այդ գիշերային խաւարի մէջ գտնել։ Այո՛, արշալոյսը հեռու չէր, գիշերւայ ժամը երեքն էր, բայց մի մոռանանք, որ մեզ համար դեղնած աշնան արշալոյսն էր ընթանում միայն առաջ։

Ամբողջ ընտանիքը ոտի կանգնեց, չըրջապատեց իր պաշտելիին։

—Սի՛րտս, բժի՛շկ... և մի ակնթարթում սլացաւ նրա հոգին երկինք, աւետիք տալու իր տիրոջ Գէորգ Դ.ին, որ հայ ազգը այսօր օրհնանք, փառաբանութիւն է կարդում Նրա անուան և յիշատակին։

Ամէն թշուառութեանց կարեկից բժշկապետ Պ. Նաւասարդեան, քառորդ ժամ չանցած հասնում է ողբացեալ ընտանիքին, սակայն ոչ մի մահկանացու անկարող է երկինք համբարձած հոգին երկիր վերադարձնելու։ Իրան յատուկ քնքշութեամբ մխիթարում է տիրուհուն և Նրա զաւակներին։ Հանգստացնում է մի վայրկեան, հրաւիրում ուշքերն գլուխ ժողովել և ապա հարցնում նրանց ընտանեկան վիճակը։

Պահարանների բոլոր բանալիքը տալիս են մարդասէր բժշկին, որ մինչեւ առաւօտ քրքրում է Տէր-Սարգսի թղթերը, և գտնում դրամական արժէք ունեցող՝ հանգուցեալի գրպանում երեք կոպէկ սեւ փող, ծոցի յիշատակարանում նշանակուած՝ 40 րբ. քանի օր առաջ սանահօրից ձեռապարտ, որ տիրուհու ասելով, այդ պարտքը վերցրել էին ծառայի մի քանի ամսուայ ռոճիկը տալու և ընթացիկ ծախքերի համար։ Իսկ պահարանում վճ. 5% գրաւ երկու դրած տոմսի ապահովագիր ու բանկում գրաւ դրած տան դոկումենտներ.

Եւ այսպէս երեսուն տարեայ Թիֆլիսի ամենանշանաւոր քահանան, Գէորգ Դ.ի աջ թեւը, երբեմն ամբողջ Վրաստանի և Իմերէթի թեմի լիազօր կառավարիչը, Թիֆլիսում 400 ընտանիքի ծխական քահանան մեռնում է գրպանում երեք կոպէկ միայն սեւ դրամ, իսկ տուն ու տեղը գրաւ պարտքի մէջ։

Արժէ մի փոքր կանգ առնել և պարզաբանել այս հանգամանքը։

Տէր-Սարգիս աւագ քահանայ Աղաջանեանց, խօսքի ամենալայն իմաստով, քրիստոնեայ պաշտօնեայ էր Եկեղեցու. Նա հաւատում էր Յիսուսին, Նրա վարդապետութեան ճշմարիտ աշակերտ լինելով, վերցրել էր խաչը ու հօտը Նրանով վարում։ Հանգուցեալ Տէր-Սարգսի ծխի պէս ոչ ոք Թիֆլիսի քահանաներից ծուխ չունի։ Նրա հօտի մեծագոյն մասը քաղաքիս մէջ դիրք, անուն, հարստութիւն ունեցողներ են։ Նրա ծխի մէջ են թեմիս Ս. Առաջնորդը, մեր ինտելիգենցիայից չատերը, բժիշկներ, իրաւաբաններ, ինժեներներ, գրագէտներ, ուսուցիչներ, չատ հարուստ բուրժուաներ, իշխաններ, վաճառականներ, զինուորական և քաղաքացիական պաշտօնեաներ, մի չարք որբ, անտէր ընտանիքներ, արհեստաւորներ և որ ամենաչքի ընկնողն է՝ Թիֆլիսաբնակ չատ գաւառացիներ։ Հարցրէք այդ բազմազան դասակարգի պատկանող ծխականներից, որին և կամենաք, արդեօք նա բոլորի համար հայր, ընտանիքի հարազատ անդամ չի՞ համարուել։ Կարեկից ամենքին, նրանց ուրախութեան և վշտին անկեղծ մասնակից։ Բայց ինչի՞ց է պէտք հարց ու փորձ։ Այն դառն հեկեկանքն ու ողբը, հեղեղի նման բիւր աչքերից հոսող արտասուքը, որ բարի ճանապարհ էր ախսում իր տէրտէրին դէպի Նրա յաւիտենական օթեւանը, միթէ փաստեր չե՞ն Նրա, Յիսուսի ճշմարիտ աշակերտ լինելուն։

—Տէր-տէր, ողբում էր մի կին, այդ ի՞նչ արիր, ո՞ւմ վստահեցիր քո այդ մահով, իմ եօթը որբերիս ո՞վ պիտի այսուհետեւ պահի, ախր այդ քե՞զ վստահեցիր թէ մեզ,

—Քեզ էլ, մեզ էլ, իր զաւակներին էլ, հեկեկալով պատասխանում է մեր ալեզարդ վիպասան Պ. Պերճ Պռօշեանց։

Չկայ մի քահանայ Թիֆլիսում, որ իբրեւ պաշտօնեայ Եկեղեցու կարելի լինէր հանգուցեալ Տէր Սարգսի հետ համեմատել։

Երբէք նա իր եկեղեցուց չի ուչացել, երբէք Նրա ծխականներից չի լսուել տրտունջ։ Այս վկայութիւնը թեմիս առաջնորդն է անում։ Տէր Սարգսի պատարագ մատուցանելը, Ս. Գիրք կարդալը, պաշտօն կատարելը այնքան առօք-փառօք էր, որ առանձին ջերմեռանդութիւն և պատկառանք էին տածում աղօթողներն և ունկնդիրները։

Հանգուցեալ Տէր Սարգսի գործունէութիւնը սերտ կապուած է Գէորգ Դ.ի կաթողիկոսութեան հետ։ Նա Ս. Էջմիածնի հարազատն էր։ Նրա ջանքերով Թիֆլիսում մի քանի նշանաւոր կալուածքներ են կտակուել մեր Ս. Աթոռին։ Ջգրաշէնի որբորդական դպրոցի ապահովութիւնը, Տ. Կիրակոսի կտակը բացառապէս Տէր Սարգսի գործերն են։

Հայր Տէր Սարգիսը նրանցից էր, որ աջ ձեռքով տուածը ձախ ձեռը չէր տեսնում։ Դրա մէջ պէտք է գտնել և այսօրուայ Նրա նիւթական անապահով վիճակը։ Սակայն Նրա ծխականները անսպասելի չեն թողնիլ իրանց սիրեցեալ քահանայի ընտանիքը և կ'ապահովեն Նրանց ըստ արժանոյն, որ օրինակ լինի և միւս քահանաներին։

Ցուղարկաւորութիւնն ու թաղումը կատարուեց մեծ շուքով։ Բազմաթիւ ժողովուրդ ներկայ էր այդ տխուր հանդէսին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Քէյփթաունէն առջի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Լէտիսմիթի շուրջը Պոէրներուն ունեցած յաջողութիւնը մեծ յուզում յառաջ բերեր է։ Բարեյուսոյ Գլուխին կառավարիչ Սըր Ալֆրէտ Միլնէր մտահոգութեան մէջ է բնիկ ապստամբներու ընթացքին համար։

—Օրանժի զինուորները, Լուքաս Մէյէր զօրավարին հրամանատարութեամբ, գրաւեցին Քոլէնզօն, Լէտիսմիթի հարաւային կողմը, կտրելով Հուայթ զօրավարին նահանջի գիծը։ Հուայթ զօրավարը վիրաւորուած է։ Լէտիսմիթ բոլորովին պաշարուած է։

—Կը հաստատուին այն լուրերը թէ Մաֆէքինք պաշարուած է և Պոէրները յաղթական կերպով ետ մղած են Անգլիացիներուն կողմէ դուրս ելլելու համար եղած փորձերը։ Ստոյգ է նաեւ այն լուրը թէ Օրանժի զինուորները գրաւած են Քոլէզպէրկը, Բարեյուսոյ Գլուխի գաղթավայրին մէջ, Օրանժի հարաւ-արեւմտեան սահմանագլուխին հարաւային կողմը և Միտտլպուրկէն Բռա-Էլիզապէթ տանող երկաթուղիի ճամբուն վրայ։

Լոնտոն.— Նաթալի կառավարիչը Փիէթէրմարիցպուրկէն կը հեռագրէ թէ Լէտիսմիթի հետ հաղորդակցութիւնները խզուած են։ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը, սակայն, չի կարծեր որ Լէտիսմիթի պաշարուած և Քոլէնզոյի գրաւուած ըլլալու լուրը ստոյգ եղած ըլլայ։

—Նախարարաց Խորհուրդէ մը ետքը, հրահանգներ ղրկուեցան հարաւ-ափրիկեան անգլիական զօրքերուն ընդհանուր հրամանատար Պըլլըր զօրավարին։

Բարիզ.— Պոէրները կը ռմբակոծեն Լէտիսմիթը։ Երկուշաբթի օրուան ճախողումին մէջ անգլիացիներէն 1250 հոգի գերի ինկան, 500 վիրաւորուեցան և 200 մեռան։

Ժուպէռ զօրավարին նամակը.—Հուայթ զօրավարին կողմէ զանազան տեղեկութիւններ խնդրուելուն առթիւ, Ժուպէռ զօրավարը հետեւեալ նամակը ուղղած է անգլիացի հրամանատարին.

«Կը պարտիմ ցաւակցութիւն յայտնել ձեզի։ Զօրավար Սիմընս, դժբաղդաբար ծանրապէս վիրաւորուած, մեռաւ և երէկ թաղուեցաւ։ Վստահ եմ թէ ամենակարող Աստուած շուտով վերջ պիտի տայ իրաց դժբաղդ կացութեան, արդիւնք անխիղճ շահադէտներու և դրամատէրներու ընթացքին, որոնք Թրանսվալ եկած են հարստութիւն ձեռք բերելու, և որոնք իրենց անձնական շահուն գոհացումը աւելի առաջ տանելու համար, ուրիշներուն շահը անտեսած և ամբողջ հարաւային Ափրիկէի մէջ առաջ բերած են պատերազմի այս ամօթալի վիճակը, որուն զոհ գացած են և տակաւին կ'երթան այնքան թանկագին կեանքեր, ինչպէս Սիմընսինը և ուրիշներունը։ Ցաւակցութիւններս կը յայտնեմ Լէտի Սիմընսի, իր ամուսնոյն մահուանը առթիւ։»

Պազութոներու երկրին մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։ Բնիկները երկրագործութիւնով կը զբաղին։ Անձրեւներու հետեւանքով անանցանելի դարձած է Քալէտոն գետը որ Պազութոլանտի և Օրանժի անկախ պետութեան սահմանագլուխն է։

Հոլանտա եւ Թրանսվալ.— Տէյլի Լա Հէյի թղթակիցը կը գրէ.

«Շաբաթ օրը Ամսթէրտամի մէջ, հակառակ տեղատարափ անձրեւին, հազարաւոր անձեր ներկայ կը գտնուէին Քէօնիկ շոգենաւին մեկնելուն որ հարաւային Ափրիկէ կը տանէր առաջին շարժուն հիւանդանոցը։ Մեկնող մայրապետներուն եւ բժիշկներուն բազմաթիւ բարեկամները շոգենաւ գացած էին անոնց ողջերթ մաղթելու համար։ Երկու կողմէն ճառեր արտասանուեցան զանազան անձերու կողմէ։ Էմմա մայր թագուհին հետեւեալ հեռագիրը ղրկած էր մայրապետներու տեսչուհիին.

«Այն վայրկեանին երբ հարաւային Ափրիկէ կ'ուղեւորիք, անկեղծ մաղթանքներ կ'ընեմ ձեզի և ձեզ ընկերացող մայրապետներուն։ Մեծ հետաքրքրութեամբ և խորին համակրութեամբ պիտի հետեւիմ Հոլանտական Կարմիր Խաչի շարժուն հիւանդանոցին աշխատութիւններուն և ամէն անոնց որ կը մասնակցին իրենց ազատող գեղեցիկ ու վեհանձն, բայց ծանր գործին։ Թո՛ղ Աստուծոյ օրհնութիւնը յանգի ամենուն արարքին վրայ և ամէնքն ալ կարենան բարեբաղդութեամբ վերադառնալ իրենց հայրենիքը»։

«Աւելորդ է ըսել թէ համակրութեան այս արտայայտութիւնը ո՛րչափ ուրախութեամբ ընդունուեցաւ։ Ծանօթ ու անծանօթ բարեկամներ ծաղիկներ ու փունջեր ղրկած էին։ Շոգենաւին մէջ նուագածուներու խումբ մը Հոլանտայի ու Թրանսվալի ազգային երգերը կը հնչեցնէր, զորս ժողովուրդը կ'երգէր։ Այս մեծ խանդավառութեանց մէջտեղն էր որ շոգենաւը հեռացաւ։ Թրանսվալի ներկայացուցիչ տոքթ. Լէյտս և բրոֆէսէօր Քորթէվէկ մինչեւ Իմէօյտէն գացին նոյն շոգենաւով։ Թրանսվալի այն երկու ուսանողները, որոնք իրենց հայրենիքէն կանչուած էին բանակին մէջ ծառայելու համար, Տուրպան ուղեւորեցան։ Այդ մեկնումին առթիւ ալ համակրական ցոյցեր կատարուեցան։ Բոլոր ուսանողները կայարանին մէջ համախմբուած էին ողջերթ մաղթելու համար անոնց։ Ներկայ էին նաեւ համալսարանին ուսուցիչները։ Կառախումբը ճամբայ ելլելէ առաջ ամէնքն ալ գլխարաց երգեցին Թրանսվալի ազգային երգը որ է. «Թրանսվա՛լ, Օրանժի անկախ պետութիւն։ Կը ճանչնա՞ք այդ քաջարի ժողովուրդը որ երկար ատենէ ի վեր ընկճուած է, իր արիւնը և ինչքը զոհած է իր դատին համար։ Եկէ՛ք, քաղաքացիներ, շարժեցէք ձեր դրօշները։ Գոչեցէք թէ Պոէրները ազատ ժողովուրդ մը են։» Մեկնման զանգակը հնչեց. երկաթուղին կը շարժի «կեցցէ»ներու մէջտեղը. գլխարկներ ու թաշկինակներ կը ծածանին. աղօթքներ կ'ըլլան և կառախումբը կ'անհետանայ։ Ներկաներու շատերը կ'արտասուեն։

«Այդ կարգի տեսարանները արձագանգ կը գտնեն երկրին ամէն կողմը և մանաւանդ այն ընտանիքներուն մէջ որոնք ազգականներ կամ զաւակներ ունին Թրանսվալ։ Հոս հասած նամակները իբրեւ ազգային պատերազմ մը կը ներկայացնեն պատերազմը։ Ահաւասիկ օրինակ մը այն նամակէն զոր Թրանսվալի բանակին մէջ ծառայող երկու երիտասարդ Հոլանտացիներ գրած են իրենց ծնողքներուն.

«Սիրելի մայր, նստեցանք կառախումբ մը որուն չորս վակոններուն մէջ անգլիացի փախստականներ կային. իսկ միւսներուն մէջ հոլանտացի արհեստաւոր երիտասարդներ։ Հրաժեշտ կու տանք մեր բոլոր սիրածներուն. բայց Անգլիացիները պիտի վանենք։ Կ'երթանք կռուելու և յաղթելու համար։ Հոլանտացի քանի մը երիտասարդներ, որոնք վան Հաթէնի քով կ'աշխատին, գործերնին ձգած են, մեզի հետ Անգլիացիներուն դէմ կռուելու համար։ Մի՛ խաբուիք անոնց սուտ լուրերէն. մենք յաղթած ենք։ Մնաք բարով, սիրելի մայր, քաջութիւն. շատ յուսալից ենք։»

Այս զգացումները հոս տղաքն ալ կ'ունենան։ Արդէն ըսի թէ վարժարաններու մէջ հանգանակութիւններ կ'ըլլան Թրանսվալի պատերազմին զոհերուն համար։ Ահաւասիկ ոչ նուազ շահեկան ապացոյց մը։ Անցեալ օր պտոյտի մը ատեն դասախօսակ մը կ'առաջարկէ իր աշակերտներուն՝ հողին վրայ գծել հարաւային Ափրիկէի քարտէսը։ Տղոցմէն մէկը արտօնութիւն կ'առնէ պատերազմի խաղ խաղալու, բայց խնդիր մը կը ծագի. ո՞վ Անգլիա պիտի ըլլայ։ Մեծ լռութիւն մը կը տիրէ, վասն զի ոչ ոք կ'ուզէ կատարել այդ դերը և որով խաղը չի գործադրուիր։ Անգլիացիները լաւ կը զգան հանրային կարծիքին այս տրամադրութիւնը և զայն յայտնելու տկարութիւնը կ'ունենան։ Լրագիրները կը պատմեն թէ Հոլանտացի երիտասարդներ Լոնտոնի վաճառատուններէն մէկ քանին դիմեր են պաշտօն խնդրելով, բայց ամէն տեղ ալ սա պատասխանը ստացեր են. «Ձեզի համար տեղ չունինք։ Կրնաք Թրանսվալի բանակին մէջ ծառայութեան մտնել»։

«Տոքթ. Լէյտս նախաձեռնութիւն մը ունեցաւ որուն համար հոս շնորհակալութիւն կը յայտնեն անոր։ Ամսթէրտամի Թրանսվալեան հիւպատոսը, տոքթ. Լէյտսի հրամանով, ծանոյց թէ Բրէթօրիայի կառավարութենէն ուզուած է հեռագրով հաղորդել մեռեալներու և վիրաւորներու ցանկը, որպէս զի շատ մը ընտանիքներ ազատին մտահոգութենէ. խնդրուած է նաեւ անգլիական կառավարութենէն որ այդ հեռագիրները արտօնէ։ Միւս կողմէ Նիյքէրքի հարաւ-ափրիկեան Ընկերակցութեան յանձնաժողովը խնդրած է նախարարութենէն և Խորհրդարանէն որ պատերազմին տեւողութեանը ատեն շոգենաւային շաբաթական երթեւեկութիւն մը հաստատուի Հոլանտայի ու Տէլակոայի միջեւ և փոխադարձաբար։»

Տուրպանէն կը հեռագրեն Տէյլի Նիուզի թէ Բոնտըլանտի անգլիական ներկայացուցիչներուն տուած տեղեկութեանցը նայելով, այդ տեղի բնիկները միշտ յարաբերութեան մէջ են Պոէրներուն հետ և փափաքող անոնց օգնելու։

Սըր Ռէտվէրս Պըլլըր սպաննուած.— Երկուշաբթի օրը Լոնտոնի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ զրոյց ելեր է թէ հարաւային-Ափրիկէի անգլիական զօրաց ընդհանուր հրամանատար Սըր Ռէտվէրս Պըլլըր Բարեյուսոյ Գլուխը հասեր և հոն սպաննուեր է, սակայն այդ լուրը ստուգուած չէ։

Մ. Նահանգները.— Ֆրանքֆորթէր Ցայթունգ հեռագիր մը ստացած է Նիւ-Եորքէն թէ ծովակալ Շլի նաւատորմով մը հարաւային Ափրիկէ պիտի երթայ։

Բեդերսպուրկի մէջ կազմուած յանձնաժողովը որ նպատակ ունի օգնել Պոէրներու, շրջաբերական մը ղրկելով բոլոր լրագիրներուն առաջարկեր է հրաւէր կարդալ ժողովուրդին, վիրաւոր Պոէրներու այրիներուն ու որբերուն օգնելու համար։ Նովոյէ Վրէմիա և ուրիշ կարեւոր թերթեր այդ նպատակով հանգանակութեան ձեռնարկած են։

Անգլիոյ նաւատորմը.— Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը հրաման տուաւ որ պահեստի առաջին նաւաբաժինը շուտով պատրաստուի։ Այդ նաւաբաժինը կը բաղկանայ քսանըհինգ խոշոր զրահաւորէ։ Բորթսմութի մէջ կատարուած խորհրդակցութեան մը միջոցին նաւային բոլոր սպաները համակարծիք գտնուեր են որ այդ նաւաբաժինը շուտով պատրաստուի։

— Ճիպրալթար հաւաքուող անգլիական նաւատորմը Բարեյուսոյ Գլուխը երթալով հոն պիտի սպասէ գալիք ուրիշ մարտանաւերու։

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԹԵՐԹԵՐԸ.—Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ Լոնտոնէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը ստանայ Լէտիսմիթի ճախողումին վրայ.

«Երեքշաբթի առտու կանուխ Պոէրները սկսան հիւսիսային կողմը գտնուած բլուրէ մը խոշոր թնդանօթով մը կրակ ընել Լէտիսմիթի վրայ։ Անգլիացիները քաղաքէն դուրս ելան Պոէրները վանելու համար։ Անգլիական զինուորները հետեւեալ կարգով կը պատերազմէին.—Աջ կողմէն երեք հեծելագունդ, դաշտային չորս հրետանի ու հինգ վաշտ հետեւակ։ Կեդրոնը դաշտային երեք հրետանի, երկու հեծելագունդ և 4 վաշտ հետեւակ։ Ձախ կողմէն երկու վաշտ հետեւակ և լեռնային հրետանի մը։ Ձախ կողմի զօրախումբը կիրակի գիշեր դուրս ելած էր, բանակին կողը պաշտպանելու համար։ Յայտնի չէ թէ այդ 2 վաշտերը ի՞նչպէս դժուարին կացութեան մէջ իյնացած են։ Զրոյց կայ թէ բուն բանակէն զատուելէ առաջ, 45 ջորի ու երկու թնդանօթ կորսնցուցած էին։ Վերջապէս Հուայթ զօրավարը նահանջի հրաման տուաւ։ Սթանտարտի թղթակիցը կ'ըսէ թէ ճակատամարտին աւարտելուն մօտ, Տուրպանի առջեւ խարսխած անգլիական զրահաւորի մը զօրախումբը հասաւ քանի մը խոշոր թնդանօթներով որոնք անմիջապէս մարտկոցներուն մէջ դրուեցան։ Չորրորդ հարուածէն ետքը, Պոէրներու թնդանօթները լռութեան դատապարտուեցան։ Հուայթ զօրավարը իր հեռագրին մէջ կը յայտնէ թէ իր թնդանօթները առաւելութիւն մը պիտի ունենան Պոէրներու թնդանօթներուն վրայ, որոնցմով քաղաքը կը ռմբակոծեն 6000 եարտա հեռաւորութեամբ։ Սթանտարտի թղթակիցը կը յարէ թէ Անգլիացիներուն աջ կողմի զօրախումբը յաջողեր է Պոէրները վանել Լոմպարտսքէրի իրենց զօրաւոր դիրքերէն, բայց անկարելի եղեր է օգտուիլ այդ յաջողութենէն, վասն զի Լոմպարտսքէրի ետին գտնուած բլուրները բնական պատնէշ մը կը կազմէին թշնամիին և թէ թնդանօթները չէին կրնար անկէ դուրս հանել Պոէրները։ Թշնամին սաստիկ կրակ մը տեղացուց անգլիական հետեւակներուն վրայ։ Հուայթ զօրավարը որ կեդրոնը կը գտնուէր, օգնութիւն ղրկեց աջակողմի զօրախումբին։ Այդ միջոցին թշնամին բուռն յարձակում մը կատարեց, և որովհետեւ Պոէրները բազմաթիւ էին, Հուայթ զօրավարը հրամայեց հետեւակներուն որ նահանջեն։ Ճակատամարտին ատեն, տոքթ. Ճէյմսըն Լէտիսմիթ հասած ըլլալով, ներկայ գտնուեցաւ ամբողջ ճակատամարտին։ Նիզակաւորներու Ե. գունդը քաջութեամբ քալեց Պոէրներու ճակատին դէմ և նահանջ մը ձեւացուց, բայց չկրցան Պոէրները դուրս քաշել իրենց դիրքերէն։ Աստեղ թնդանօթի հարուածներով պատասխանեցին։»

Քանատայի զինուորները.— Մոնրէալէն կը հեռագրեն թէ Քանատայի օգնական զինուորները երեքշաբթի օրը դէպ ի հարաւային Ափրիկէ ճամբայ ելեր են, ժողովրդեան խանդավառ ցոյցերու մէջ։

Հուայթ զօրավարը, այն հեռագրով որով Լէտիսմիթի ճախողումը կը տեղեկագրէ, սապէս կ'եզրակացնէ.

«Զինուորներու կորուստին և բազմաթիւ սպաներու և զինուորներու Պոէրներու ձեռքը գերի իյնալուն պատասխանատուն ես եմ, վասն զի մեր գտնուած դիրքը շատ գէշ էր»։

Անգլիական երեսունըեօթը թնդանօթներ Պոէրներուն ձեռքը անցած են։

Պերլինի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ Անգլիացիներուն պարտութեան լուրը առնուելուն պէս, սկսած են Պոէրներուն նկատմամբ համակիր լեզուով մը խօսիլ։ Պերլինի թերթերը Պոէրներուն նպաստաւոր կերպով կը պատմեն Լէտիսմիթի ճակատամարտը։

Լոնտոնի լրագրավաճառները «Անգլիացիներուն աղէտը» պոռալով և փողոցներուն մէջ վազելով ծախեցին լրագիրներու այն թիւը որ Հուայթ զօրավարին կողմէ ղրկուած և Անգլիացի սպաներուն և զինուորներուն գերի իյնալը ծանուցանող հեռագիրը կը պարունակէր։ Ժողովուրդը յուզեալ վիճակի մէջ թերթերը կը յափշտակէր լրագրավաճառներուն ձեռքէն։ Պատերազմական նախարարութիւնը հրամայեց որ զօրագունդ մը փութով դէպ ի հարաւային Ափրիկէ ճամբայ ելլէ։

Վ. Ռոսիշէ Ցայթունգ Լոնտոնէն հեռագիր մը կը հրատարակէ թէ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը Լէտիսմիթէն առնուած հեռագիրներէն մէկ քանին թերթերուն չէ հաղորդեր։

Քիմպըրլիի Անգլիացիները ռմբակոծութենէ մը փախչելով քաղաքին շուրջը ամրութիւններ շիներ են։ Պոէրները մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք ունին։

Աւստրիոյ կողմէ հարիւրապետ Ռոպերթ հարաւային Ափրիկէ պիտի երթայ, անգլիական բանակին մէջ գտնուելով պատերազմին ընթացքին հետեւելու համար։

Միջամտութիւն.—Եւրոպական լրագիրները, մանաւանդ Ֆրանսական մամուլը, ամէն օր կը գրեն որ մեծ տէրութիւնները միջամտելով վերջ տան Անգլիոյ և Թրանսվալի պատերազմին։ Մէկ քանի թերթեր կ'առաջարկեն որ Գերմանիա այդ մասին նախաձեռնութիւն ունենայ, սակայն Պերլինի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ գերման կառավարութիւնը այդ տեսակ մտադրութիւն մը չունի։

Վիսպատէնէն կը հեռագրեն թէ Գերմանիոյ խաղաղութեան Ընկերութեան կողմէ հեռագիր մը ուղղուելով Վիքթորիա Թագուհիին, խնդրուեր է ընդունիլ Մ. Նահանգաց միջամտութիւնը, որպէս զի հարաւային Ափրիկէի մէջ արիւնհեղութեան առաջքը առնուի։

Ֆրանսա եւ Ռուսիա.— Պէրլինէն կը հեռագրեն թէ ռուս կառավարութիւնը Ճիպրալթարի մէջ նաւահանգիստ մը պիտի գրաւէ։ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարը կ'ուզէ այդ գործը յաջողցնել Մատրիտի Ֆրանսական դեսպանին աջակցութեամբը։ Ֆրանսական ու ռուսական նաւաբաժինները այդ նաւահանգիստին մէջ պիտի միանան, կ'երեւայ թէ անկէ հարաւային Ափրիկէ երթալու համար։

Հեռագրաթելեր խզուած.— Հարաւային Ափրիկէի և արեւելեան Ափրիկէի միջեւ եղած ընդծովեայ հեռագրաթելերը, Տէլակոայի ճամբով, խզուած են, որով ասկէ վերջը հեռագիրները արեւմտեան Ափրիկէի ընդծովեայ թելին միջոցաւ պիտի ղրկուին։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Նոյէ Ցոյչէ Ալկեմայնէ Ցայթունկ կը հերքէ ժուռնալի այն լուրը թէ Ռուսիոյ ու Գերմանիոյ կայսրերուն տեսակցութիւնը քաղաքավարական պարզ այցելութիւն մը եղած ըլլայ։ Այդ լուրը, կ'ըսէ Գերման պաշտօնական թերթը, նպատակ ունի նուազեցնել տեսակցութեան քաղաքական կարեւորութիւնը։ Ցարը ու Ցարուհին նոյեմբեր 7ին Բոցտամ պիտի հասնին, սակայն այս լուրը ստուգուած չէ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ.— Ֆրանց Եոսէֆ կայսրը, առջի օրը, այցելութիւն տուաւ Յունաստանի Թագաւորին որ Վիէննա կը գտնուի։ Տեսակցութիւնը տեւեց երեք քառորդ ժամ և շատ սիրալիր եղաւ։ Յունաստանի Թագաւորը փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Աւստրիոյ կայսեր։ Նոյնպէս Թագաւորը ունկնդրութիւն մը շնորհեց Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին։ Տեսակցութիւնը տեւեց ժամ մը։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Իտալիոյ գաւառային բազմաթիւ թերթեր մեծ գոհունակութեամբ կը ծանուցանեն թէ փրանքօ-իտալեան առեւտրական համաձայնութեան առաջին արդիւնքները ամէն կերպով նպաստաւոր են Իտալիոյ։ Գլխաւորաբար Սարտէնիա գոհ է, վասն զի այդ համաձայնութիւնը գոյանալէն ի վեր իտալական արջառներուն Ֆրանսա մուտքը շատ աւելցած է։

ՍՈՒՏԱՆ—Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ եգիպտական հեծելագունդերը հետազօտութիւն մը կատարելով Սուտանի ցեղապետին նախկին բանակետղը՝ Ճէպէլը Քէպիրի մէջ, տեսեր են թէ բոլորովին լքուած է։ Լորտ Քիչնէր այս միջոցիս Օմտուրման կը գտնուի։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒ ՄԸ ԲՌՆՈՒԱԾ.— Մանիլայէն կը հեռագրեն թէ Ամերիկացիները բռներ են անգլիական նաւ մը որ Փիլիպպեանց պաշարման գիծը խզել կ'ուզէր։

ՍԵՐՊԻՈՅ Թագաւորը, առջի օրը, Վիէննայէն Մէրան գնաց, ուր երկար ատեն պիտի մնայ։

ՉԻՆ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.—Թօքիօյէն կը հեռագրեն թէ Ճափոնի կառավարութիւնը մտադիր է Չինու կառավարութեան վերադարձնել մաւզէրեան այն 240,000 հրացանները և 24 միլիոն փամփուշտները զորս չինեճափոնական պատերազմին ատեն գրաւած էր և որոնք մինչեւ հիմա պահուած են։

ՃԱՊՈՆ ԵՒ ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐԸ.— Ճափոնական լրագիր մը կ'ըսէ թէ ամերիկեան իշխանութիւնները երեւան հաներ են թէ Փիլիպպեանց բնիկները Մուրաթա հրացանով զինուած են փոխանակ Մաւզէրի, ինչպէս կը կարծուէր։ Թօքիոյի ամերիկեան դեսպանը այդ մասին բացատրութիւն ուզեր է Ճափոնի կառավարութենէն։

Ներքին լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէս օրին նոյն մզկիթը գնաց հանդիսաւոր կերպով։ Ն. Վեհափառութիւնը ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը կայս. պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Աւստրիոյ, Մ. Նահանգաց, Սերպիոյ և Սպանիոյ դեսպանները՝ իրենց հետեւորդներով, Պարսկաստանի արտաքին գործոց նախարարին որդին, Կ. Պոլսոյ պուլկարական գործակատարը և ուրիշ շատ հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք ասենկալէս էմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ.—«Երէկ, ուրբաթ Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դեսպան Պառոն Ֆոն Քալիչէ, յետոյ Սերպիոյ դեսպան Պ. Նովաքովիչ, Սպանիոյ դեսպան Քամփօ տը Սակրատօ մարքիզը և Պուլկարական գործակատար Նէշով էֆ. պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան»։

ՕՍՄ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Սապահի այս օրուան թիւին մէջ հետեւեալը կը կարդանք.

«Ֆիկառօի վերջին թիւերէն մէկուն մէջ բացարձակապէս հերքուած է Եւրոպական քանի մը լրագիրներու այն սուտ հրատարակութիւնները թէ Օսմ. երկիրներու մէկ քանի մասերուն մէջ անհանգիստ դէպքեր պատահած ըլլան։ Ֆիկառօ կը յարէ թէ կայս. ընդարձակ երկիրներու ամէն կողմերը կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ և կարգ մը վարժարաններու, հիւանդանոցներու և հանրօգուտ ու բարենպատակ շէնքերու կառուցումը կը կատարուի»։

ՎԱՆՔԵՐԸ.—Այս օրերս Ցունաց Պատրիարքարանին հաղորդուեցաւ կայս. Իրատէ մը թէ Օսմ. երկիրներու մէջ գտնուած վանքերուն առանձնաշնորհումներ պարգեւող կայս. Ֆէրմանները միշտ գործադրութեան մէջ են և թէ Ֆէրման չունեցող վանքերու նկատմամբ ալ կայս. կառավարութեան օրէնքներուն տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին։

ՔԱՐԱՓՆԵՐԸ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն, մաքսային վերատեսչութեան օգնական Մէհմէտ Ալի պէյ անդամ կարգուեցաւ այն յանձնաժողովին որ կազմուած է՝ Կ. Պոլսոյ քարափները կայս. կառավարութեան կողմէ գնուելու խնդիրը ուսումնասիրելու համար։

—Հինգշաբթի օրուընէ ի վեր սկսաւ գործադրուիլ քարափներու բարեփոխեալ սակացոյցը։ Այդ մասին Պոլսոյ կողմին պաշտօնեայ կարգուեցաւ մաքսատան սալոնին տեսուչ Իհսան պէյ և Ղալաթիոյ համար ալ նոյն տեղի սալոնին տեսուչ Մէհմէտ պէյ։

—Անգլիոյ դեսպանը, առջի օրը, ծանոյց Բ. Դրան թէ ստացած է քարափներու սակացոյցին բարեփոխման վերաբերեալ շրջաբերականը և ընդունած անոր պարունակութիւնը։ Միւս դեսպանատուներն ալ քանի մը օրէն պիտի պատասխանեն։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպան Պ. Զինովիէվ առջի օրը սեղան մը տուաւ։ Ներկայ գտնուեցան Շէրմէթիէվ կոմսը, կոմսուհին ու աղջիկը, դեսպանատան պաշտօնատարները և պահականաւերու հրամանատարները։

ԹՈՒՐՔՕ-ՀԷԼԼԷՆ հիւպատոսական պայմանադրութեան խառն յանձնաժողովին հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ, Օսմ. պատուիրակները հարկ տեսան հրահանգ խնդրել քանի մը էական կէտերու մասին և առաջարկեցին որ յաջորդ նիստը փոխանակ երկուշաբթիի, հինգշաբթի տեղի ունենայ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ Քոնսթանթինոբլեր Հանտելսպլաթ լրագիրը, որ դադարման դատապարտուած էր, կայս. Իրատէով արտօնուեցաւ վերսկսելու իր հրատարակութիւնը։

ՄԵՆԷԼԻՔԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ.— Բեդերսպուրկէն կը գրեն թէ Հապէշիստանի կայսրը Մէնէլիք և կայսրուհին՝ Թայ-Թու յառաջիկայ տարի Ռուսիա պիտի այցելեն։ Մէնէլիք Սուէզի ջրանցքին ճամբով Կ. Պոլիս պիտի գայ և ասկէ Օտեսա ու Բեդերսպուրկ պիտի ուղեւորի, ուր երեք օր պիտի մնայ։ Երեք գլխաւոր նախարարներ և տասնըչորս հոգի պիտի հետեւին Մէնէլիքի։ Թայ-Թու կայսրուհին պիտի ունենայ վեց պատուակալ տիկիններ։ Հապէշիստանի վեհապետը Բեդերսպուրկէն Բարիզ երթալով 1900ի արուեստահանդէսը պիտի այցելէ։

ՍԸՐ ՖԻՑՃԷՐՈԼՏ ԼՕՈՒ, Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին անգլիական պատուիրակը որ Հնդկաստանի կառավարութեան ելմտական նախարար կարգուած է, 53 տարեկան է, ծնած է Իրլանտայի մէջ։ Քսան երկու տարեկան եղած ատեն զինուորական ծառայութեան մէջ մտած է թնդանօթաձիգ զօրքերու տեղակալի աստիճանով։ 1885ին հարիւրապետի աստիճանին բարձրանալով հրամանատար կարգուած է Սուաքինի առաքմանց։ Սըր Ֆիցճէրոլտ Լօու անկէ առաջ Բեդերսպուրկի մէջ հիւպատոսական պաշտօն վարած ըլլալով, 1887ին երբ հազարապետի աստիճանով զինուորականութենէ հրաժարեցաւ, դիւանագիտութեան ասպարէզը մտաւ իբր կցորդ։ Պարսից վախճանեալ Նասրէտտին Շահը 1889ին երբ Անգլիա այցելեց, Սըր Ֆ. Լօու անոր հետեւորդ կարգուեցաւ։ Քանի մը տարի իբրեւ առեւտրական կցորդ պաշտօնավարեց Կ. Պոլսոյ և Վիէննայի անգլիական դեսպանատուններուն մէջ։ Թուրքօ-հելլէն պատերազմէն ետքը, հաշտութեան նախաշաւիղ պայմաններու Բ. յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, անգլիական պատուիրակ կարգուեցաւ և Յունաստանի ելեւմուտքին վրայ տեղեկագիր մը պատրաստեց։

ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ ցորենի գինը շատ ինկած է։ Բուրդին գինը բռնուած է եւրոպական հրապարակներու վրայ։ Խաշուէի գինը երկու Ֆր. բարձրացած է։

ՊԷԼՃԻԱԿԱՆ դեսպան Էրէնպոլտ տը Տիւտզէլէ կոմսը որ իր կնոջ մահուանը պատճառաւ Պելճիքա կը գտնուի, յառաջիկայ շաբթու մայրաքաղաքս կը սպասուի։

ԻԶՄԻՐԻ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ մէջ անհամաձայնութիւն մը ծագած է տեղւոյն խախամապետին ընտրութեանը առթիւ։ Կ. Պոլսոյ Խախամապետի գայմագամը այդ առթիւ դիմած է Բ. Դրան։ Կ'ըսուի թէ կայս. կառավարութեան և Կ. Պոլսոյ Խախամարանին կողմէ պատուիրակներ պիտի ղրկուին Իզմիր, խնդիրը կարգադրելու համար։

Զ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ (Պաղտատ) հրամանատարը արտօնութիւն խնդրած է Տիգրիսի ու Եփրատի միացման կէտէն մինչեւ Ֆաոյի նաւահանգիստը զինուորական չորս պահականոց կառուցանել, այդ ճամբուն պահպանութեանը համար։

ԵԷՄԷՆԻ կուսակալութիւնը գրած է Բ. Դրան որ ծովի և ցամաքի ճամբով խիստ հսկողութիւն կատարուի Նահանգին շուրջը, զէնք և այլն չներածուելու համար, որովհետեւ անցեալ տարի Եէմէնի քանի մը ցեղերու անհաշտ արարքներու պահուն գաղտնի կերպով զէնքեր ներածուած էին մաքսանենգներու կողմէ։

ՊԱՍՐԱՅԻ ծովածոցին յարմար մէկ տեղը ելեկտրական լապտեր մը պիտի դրուի, գիշեր ատեն մտնող ու ելլող նաւերուն դիւրութիւն մը ըլլալու և ապրանք փախցնող նաւերու վրայ լաւ հսկելու համար։

ՃԻՄՐԸ ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՓԱՇԱՅԻ մէջ թնդանօթաձիգ զօրքերու զօրանոց մը պիտի կառուցուի։

ԱՏԱՂՁՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէով, հինգ հարիւր ղրուշ ամսաթոշակով պաշտօնեայ մը կարգուեցաւ՝ առագաստանաւերով Զօնկուլտաք (Սեւ ծով, Էրէյլի) տարուած ատաղձները քննելու համար։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ երկաթուղիներու Ընկերութիւնը Էտիրնէ-Տէտէաղաճի գիծին վրայ երկրագործական կայաններ հաստատեց, ուր պիտի փորձուին երկրագործական նոր մեքենաներ։ Մասնագէտներ կարգուած են գիւղացիներուն բացատրելու համար այդ մեքենաներուն գործածման եղանակը։ Մինչեւ հիմա ձեռք բերուած արդիւնքները շատ գոհացուցիչ եղած են։ Քիչ ատենէն, Սէլանիկ-Ձիպէֆչէի գիծին վրայ ալ համանման կայաններ պիտի հաստատուին։

ՏԻՐՍԻՄԻ նախորդ կառավարիչ Նահիտ Նիւզհէթ փաշայի 2700 ղրուշ յատկացուեցաւ իբր անպաշտօն վիճակի ամսաթոշակ։

ՍՕՖԻԱՅԷՆ կը գրեն Պէրլինի լրագիրներուն թէ քաղաքային ու զինուորական պաշտօնեաներու ամսաթոշակներէն հարիւրին մէկ զեղչ մը պիտի ըլլայ։ Այդ կերպով առաջին տարին չորս միլիոն և երկրորդ տարին տասնըմէկ միլիոն Ֆր.ի խնայողութիւն մը պիտի ըլլայ։ Տուրքերն ալ տասը միլիոն Ֆր.ի բարձրացուելով, տասնըվեց միլիոն Ֆր. պիտի գոյանայ։

ՀՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ.—Կ. Պոլսոյ ռուսական հնագիտական կաճառէն Պ. Պ. Վասիլիէվ ու Ֆարմաքովսքի Մանասթըր գացեր են հնախուզութիւն կատարելու համար։ Կայս. Թանգարանի պաշտօնեաներէն Շէվքը պէյ անոնց կ'ընկերանայ։

ՍՊԱՆԻՈՅ դեսպանատունը յառաջիկայ շաբթու Պէօյիւքտէրէի ամարանոցէն Բերա պիտի փոխադրուի, Թէքէկրաֆ փողոցին մէջ վարձուած տուն մը որ Պ. Պալթաճըի կը վերաբերի։

ԱՆՏԻՈՔԻ Ցունաց Պատրիարքութեան խնդրին համար յունական թերթերը կ'ըսեն թէ մօտերս վերջնական կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ, ինչպէս եղաւ Սկիւպի մետրապոլտութեան մասին՝ Սերպիացի Տ. Ֆիրմիլիանոսին մետրոպոլիտ ընտրուելովը։

Պ. ՄԱՔՍԻՄՈՎ, Ռուսիոյ դեսպանատան առաջին թարգմանը որ Բեդերսպուրկ կը գտնուի, քանի մը օրէն Կ. Պոլիս պիտի դառնայ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարիչ Նաում փաշայի մայրը՝ այրի Տիկին Կալփիւէ Նաում Տուհանի՝ առջի գիշերը մեռաւ 83 տարեկան։ Ցուղարկաւորութիւնը այսօր կատարուեցաւ Բերայի Սէնթ-Անթուան եկեղեցիին մէջ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ Ֆրանսական նաւաբաժնին հրամանատար դէր-ծովակալ Ֆուռնիէ քանի մը սպաներու հետ Թըրթատար շոգենաւով մը Կ. Պոլիս պիտի գայ։

ԾԵԾԸ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.—Կրթական նախարարութիւնը հրահանգ ուղղելով ամէն կողմ պատուիրեց որ ծեծը վերցուի վարժարաններէն և անոր տեղ ուրիշ պատիժ մը սահմանուի։

ՆՈՐ ՏԵՍԱԿ ՖԷՍ ՄԸ.— Սէլիմ Եուսուֆ Նասրուլլահ էֆ. նոր տեսակ ֆէս մը հնարած ըլլալով մենաշնորհ ստացած է շահագործելու համար։

ՔՈՒԼԵՐԱՆ.—Պասրայի մէջ հինգշաբթի օրը քոլերայէ դէպք ու մահ չէ պատահեր։

ԳԱՏԸՔԻՒՂԻ Չարըգճը Թաղը Բիրի Չավուշ փողոցին մէջ, երէկ գիշեր, խահուէճի Ահմէտի տանը վարի յարկը բռնկեցաւ, սակայն շուտով առաջքը առնուեցաւ։ Տունը հարիւր ոսկիի ապահովագրուած ըլլալով, ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ։

ԿԱՅԾԱԿԻՆ ՔՄԱՀԱՃՈՅՔԸ—Անցեալները Գասըմփաշայի Այտընպէյ գաւառակին մէկ գիւղին մէջ Հազգը անուն մարդ մը տանը մէջ լռացուած ատեն՝ կայծակ իյնելով պատուհանէն ներս մտեր է, կայծակը Հազգըի վիզին զարնելով ժամացոյցին շղթայէն վար իջեր, ժամացոյցին կափարիչը ծակեր և առանց մեքենային մասնելու թեւին տակէն դուրս ելեր է։ Հազգը թէև կռնակէն թեթեւապէս վիրաւորուեր է, սակայն վախէն հիւանդացած է։

ՔԷՕԹԱՀԻԱՅԻ շրջակայ Ին գիւղին մէջ Խալիլօղլու Ահմէտ, կինը, տղան և ուրիշ կին մը թունաւոր սունկ կերած ըլլալով մեռեր են։

ԷՄԻՆ ԷՕՆԻՒԻ մէջ, առջի գիշերը, Գանթարճը Րիզա և Նիյտեցի Սիմեոն իրարու հետ կռուեցան։ Րիզա իր հակառակորդը գլուխէն վիրաւորեց։ Չարագործը ձերբակալուեցաւ։

ԷՔԻԹԱՊԼ.— Լեւոն էֆէնտի Հաճեան որ ազգային վաղեմի հաստատութեան մը մէջ վարած բազմամեայ պաշտօնավարութեամբը ծանօթ է, այս անգամ Էքիթապլ ապահովագրական Ընկերութեան դեր-գործակալ անուանուած է՝ Թուրքիոյ ընդհանուր Տնօրէնութեան կողմէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետը զգայուն չեչոտերով գրուած օրհնալից կոնդակ մը ուղղած է ռուսահայ ծանօթ բժիշկ Գ. Բաղարատ Նաւասարդեանին որ հիմնադիրը եղած է Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան և տասներեք տարիէ ի վեր անդուլ անդադար աշխատած է անոր բարգաւաճմանը ու արդիւնաւորմանը։ Հիմա որ այդ ընկերութիւնը լուծուելով, Կովկասեան վարչութեան տնօրինած սեղմեալ ձեւին վերածուեցաւ, Գ. Նաւասարդեան քաշուած է ատենապետի պաշտօնէն, պատուոյ անդամ ընտրուելով Նորակազմ ընկերութեան կողմէ։ Այս առթիւ ահա ստացած է Հայրապետական կոնդակը որուն վերջին տողերը, սրտաշարժ ու գեղեցիկ, կ'արտատպենք.

«Ի 1881 ամի առաջին հանդիսացար և հիմնադիր Կովկասեան Բարեգործական Ընկերութեան Հայոց, որ ի սուղ ժամանակի ճիղաւորեցաւ, ստուարացաւ և լցոյց զԿովկաս իւրով բազմաթիւ գաւառական տեղական ընկերութեամբք և յորոց պտղոյն անուշութեան լցան տնանկք և յագեցան աղքատք։ Օրհնեա՛լ վաստակք վաստակաւորիդ և օրհնեա՛լ յիշատակն հիմնադրիդ։ Զարդիս, յորժամ ընտրեցար որպէս պատուաւոր անդամ հիմնարկելոյն ի քէն Ընկերութեան, մեք բերկրացեալ ի սիրտ, սորին Հայրապետական կոնդակաւ շնորհաւորեմք զքեզ և օրհնեմք զՎանաւէր վաստակաւորդ՝ զաստուածային ի քեզ հայցելով զշնորհս և զկար, զի առաւելեալ երկնատուր պարգեւօք, առաւելագոյնս և արիացիս ի պաշտաման, և կացցես Մասցես հանապազ նոյն աղքատասէր հոգւով, ժողովրդական գործունէութեամբ և հանրօգուտ եռանդեամբ։ Ի փոխարէն մատուցեալն քո օգնութեանց և ջանից հայ աղքատ դասակարգին, պահպանութիւն Աջոյն և Խաչին աղքատացեալ Փրկչին, օրհնութիւն և գոհունակութիւն աղքատասէր Հայրիկին, շնորհ և շնորհակալիք յինէն և ի քէն սիրեցեալ Հայ ազգին։

«Ողջ լեր և օրհնեալ յամայր ամօք ի խնամս Տեառն, ամէն»։

Մ. Կ. ԱՄԵՆ. ՀԱՅՈՑ

Ս. Պատրիարք Հայրը այս առաւօտ Գալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահեց Սանասարեան վարժարանի Խնամակալութեան նիստին, և միջօրէին Պատրիարքարան գնաց։ Ն. Ամենապատուութիւնը՝ Բերայի Թաղ. Խորհուրդին հրաւէրով վաղ առաւօտ քարոզ պիտի խօսի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին։

—Խառն Ժողովը, ինչպէս ծանուցինք, գումարուեցաւ երէկ՝ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Բարձր. Յարութիւն փաշա Տատեանի։ Կրօն. Ժողովէն ներկայ էին երեք եպիսկոպոս անդամները ու երկու քահանաներ. իսկ Քաղ. Ժողովին ինը անդամները։

Ժողովը իր սեղանին վրայ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդրին վերաբերեալ որ և է գրութիւն չունենալով, չզբաղեցաւ այդ խնդրով։

Ս. Պատրիարք Հօր բերանացի տեղեկատուութիւններէն ետքը, որոնք յիշուած են դիւանի կողմէ հաղորդուած ատենագրին մէջ, Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց անդամներուն միջեւ կարծեաց փոխանակութիւններ կատարուեցան, որոնք տեւեցին չորս ժամի չափ։ Ատեանը որ բացուած էր ժամ 7ին, փակուեցաւ ժամ 11ին մօտ։

Ահաւասիկ դիւանէն հաղորդուած ատենագիրը՝ երէկուան գումարման վրայ.

«Ս. Պատրիարք Հայրը մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ այն բանակցութեանց վրայ որոնք տեղի ունեցած էին Պատրիարքարանի վերաբերեալ ինչ ինչ խնդրոց կարգադրութեան համար, և հաղորդեց անոնց նկատմամբ Ն. Կ. Վեհափառութեան Բարձր Իրատէնները։ Ժողովը հասու ըլլալով եղած գործողութեանց ու տնօրինութեանց, կարեւոր հրահանգներ տուաւ որոնց որ անկ էր, պատկանեալ պաշտօնատանց դիմելու և հոգ տանելու համար անոնց գործադրութեանը։»

Կրօն. Ժողովը իր յառաջիկայ երեքշաբթի նիստին մէջ պիտի որոշէ թէ ուրբաթ օրը Քաղաքակա՞ն թէ Խառն ժողով գումարել պէտք է։

—Մայր Եկեղեցւոյ հանգուցեալ Տ. Արսէն քահանան Գատըգիւղի մէջ իր ունեցած 3.400 ոսկիի արժողութեամբ տունը Երուսաղէմի վանքին կտակած է, պայմանաւ որ իր երէցկինը բնակի հոն մինչեւ իր մահը։

—Արաբկիրի առաջնորդ Տ. Մուշեղ Ծ. վարդապետ չէ կրցած ընդունիլ Պէշիկթաշի Թաղ. Խորհուրդին հրաւէրը՝ վաղ առաւօտ պատարագելու և քարոզելու համար այդ գիւղի եկեղեցին, ըստ որում տակաւին կը շարունակէ բժշկական դարմաններ ընդունիլ Տոքթ. Տատուրի ձեռքով որուն կը դիմէ օր ընդ մէջ, ընկերակցութեամբ Տոքթ. Մութաֆեանի։ Մեր Գեր. աշխատակցին առողջական վիճակը այնչափ մը ներած է սակայն իրեն՝ օրուան հարցի մը, Մշեցի լքուած կիներու վիճակին վրայ գեղեցիկ տեսութիւն մը գրելու զոր հրատարակած ենք մեր այսօրուան խմբագրական էջին մէջ։

—Ուսումն. Խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ որոշեց յառաջիկայ չորեքշաբթի խմբովին Պատրիարքարան գտնուիլ, ուր հրաւիրուած են նաեւ շրջանաւարտները Բնիկ Յանձնաժողովին անդամները, շրջանաւարտներու վկայականաց բաշխման հանդէսին առթիւ որ պիտի կատարուի նոյն օրը, ժամ 7ին, Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔ ՄԸ... ԱԿԱՄԱՅ

Ըսինք արդէն, չենք ուզեր վիճաբանութիւն յարուցանել Յօբելեանին շուրջը, նոյն իսկ անոր աւարտումէն ետքը։ Մեր Իզմիրի աշխատակիցը ու ներկայացուցիչը հեգնուած էր Պոլսական Թերթին մէջ. պարտաւոր էինք քանի մը տողով իր չափը ճանչցնել իրեն։

Իբրեւ պատասխան ...Ա—Բ—Գ—ներուն շարքը սկսաւ նորէն և զուգէ հասնի մինչեւ Եւ—Օ—Ֆ։ Վիճաբանական ճաշակ մը ու tactique մըն է ասիկա, որմէ զուրկ ենք բարեբաղդաբար։ Այդ խեղաթիւրմանց շարքին մէջ մեզի կը վերագրէ մտածումներ զորս ո՛չ ունեցանք և ո՛չ յայտնեցինք,—ինչպէս, օրինակի համար, երբ թէ «Մամուրեան յոբելեանին բոլոր փառքը ինքզինքնուս վերագրել» կ'ուզենք եղեր, մինչդեռ Արեւելք քանի մը համակրական յօդուած ու օրը օրին տեղեկութիւններ հրատարակելէ անդին չանցաւ, թէեւ աւելին կը փափագէր։ Միեւնոյն ժամանակ, մեր ընդդիմախօսը հեռաւոր անցեալներու մէջ կը թափառի՝ հաստատելու համար թէ ինք ուղիղ ընթացք մը բռնեց այս հանդիսաւոր պարագային մէջ։ Հակառակը հաստատելու համար՝ քանի մը տող պիտի բաւէ, պարզ արտատպում մը իր Իզմիրեան անանուն թղթակցին ո՛ր և է մէկ պարբերութեան,—արտատպում մը զոր կը կատարենք ակամայ ու ցաւելով։ Տեսէք ուրեմն թէ ի՛նչ կը գրէր այդ պարոնը իր սեպ. 5ի նամակին մէջ.

«Յոբելեարի երկարակեցութեան փափագող եմ. սակայն վտանգը կայ միշտ։ «Արդ, եթէ հանգանակութեան արդիւնքը «լիովին յանձնուի Գ. Մ. Մամուրեանին, «և եթէ յոբելեանէն քանի մ'ամիս ետքը «նա իւր մահկանացուն կնքէ, իրաւո՞ւնք է «որ այդ հանգանակութիւն իւր ժառանգին սեփականութիւնը դառնայ։ Հասարակութեան և իւր աշակերտներու երախտագիտական զգացումը հօրը՞ համար է թէ զաւկին, որ իր ապրուստ և «գործն ունի»։

C'est authentique.

Եթէ չէք հաւատար, փնտռել տուէք թերթին սեպտ. 14ի 887րդ թիւը և պիտի կարդաք այս տողերը Ս. երեսին մէջ, անխուսափելի խմբագրական ծանօթութիւններովը որոնք որչափ ալ մեղմել կը ջանան այս անդէպ գրուածքը, անոր լեզին ու դառնութիւնը կը մնան միշտ։ Ու «Խելացի Թղթակիցը» կ'եզրակացնէ թէ «Մասնաժողովը հանգանակութենէն մաս «մը միայն—և ատոր ալ եթէ պէտք ունի «Գ. Մ. Մամուրեան—սահմանելու է գործածելու իր վերջին օրերն ու ժամերը «քաղցրացնելու» իսկ մնացեալը յատկացնելու է եղեր չենք գիտեր ի՛նչ բարենպատակ հաստատութեան։ Անանուն Թղթակիցը, նորագոյն նամակի մը մէջ, դարձեալ հակառակելով դրամական նուիրատուութեան գաղափարին, մինչեւ իսկ անձնական ակնարկութիւններ կ'ընէր պատկառելի յոբելեարին որդւոյն։

Հարկ չկայ ըսելու թէ յոբելեանի Յանձնաժողովը ու անոր Ս. Նախագահը բնաւ կարեւորութիւն չտուին այդ գրուածքներուն, և իրենց գիտցածը կատարեցին վայելչօրէն։

Եւ այսօր, վերեւ յիշուած արտառոցութիւնները, փափկութեան ու ազնուութեան տարրական սկզբունքներուն դէմ մեղանչող տողերը իր թերթին մէջ հիւրընկալող խմբագիրը կ'ելլէ կը պարծենայ թէ ինքը վաղուց ի վեր ջատագովող մը եղած էր Յոբելեանին, թէ ճշմարիտ լրագրութեան կանոններուն ու պահանջներուն գիտակցութիւն ունի, և մինչեւ իսկ... քաղաքավարութեան խօսքեր ալ կ'ընէ։

Ծիծաղի՞նք թէ ցաւինք։

ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ ՄԱՍԻՍի 19—20 թիւերը այսօր հրապարակ ելան հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ.

Տոքթ. Դաւիթեան, Պոլսոյ մեր Ազգատխնամները։—Պօղոս Քօլօլեան, Յոռետեսութիւնը բժշկութեան առջեւ։—Արտաշէս Յարութիւնեան, Քնարական բանաստեղծութիւնը մեր նոր գրականութեան մէջ։—Բեբէ Շիրմախըր. Կանանց շարժումը Մեծն Բրիտանիոյ մէջ։—Յովհ. Գազանճեան, Գաղափարի պէտքը գաւառի գրականութեան մէջ։— Հենրիք Իպսէն, Ուրուականներ, (Թատր.)։—Առսէն Մոլար, Յուշերգ (ոտանաւոր)։—Թրանսվալի Հանրապետութիւնը (Պատմական էջեր)։—Կ. Բ., Հանճար և խելագարութիւն։

ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ ՄԱՍԻՍի այս կրկին թիւը՝ որ բացառաբար 100 փարայի կը ծախուի, չպիտի ղրկուի բոլոր այն բաժանորդներուն որոնք դեռ չեն վճարած իրենց բաժանեգինը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Տիկին Աննիկ Բ. Մանուկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս։

Այրի Տիկին Մարի Ս. Կիւլպէնկեան 95 ղր. Վահան էֆ. Խասեան 162 ղր. Մհր. Գառնիկ էֆ. Յովակիմեան 108 ղր. Յարութիւն Գոնաճեան որդիք 108 ղր.

—Բէսիմճիպաշի հանգուցեալ Մհր. Մկրտիչ էֆ.ի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի երկու օսմ. ոսկի նուիրած են Հիւանդանոցիս՝ Տիկին Աղնիւ Խասեան և զաւակունք։

—Հանգուցեալ Պօղոս էֆ. Ֆրէնկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս։ Մարուգէ էֆ. Ֆրէնկեան 216, Կարապետ Յարութիւն, Աշոտ և Մկրտիչ էֆէնտիք Գ. Ֆրէնկեան 324 ղր. Տէր և Տիկին Պաղտասար էֆ. Տէյիրմէնճեան 108 ղր։

(Հոգաբարձութիւն)

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի օրը, Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ կատարուեցաւ Խաչիկ էֆ. Ֆէսճեանի (գեղագործ ի Լանկա) նշանախօսութիւնը Օր. Եօժէնի Ալլահվէրտեանի հետ, դուստր Տոքթ. Ալլահվէրտեան էֆէնտիի, ի ներկայութեան Պատր. փոխանորդ Սրբազանին որ օրհնեց այս նշանախօսութիւնը և շնորհաւորութիւններ ուղղեց երկու կողմի ներկաներուն։

ԱԶԳ.— Գերմաներէնի և անգլիերէնի հմուտ անձ մը տրամադրելի ժամեր ունի դասեր տալու դպրոցներու մէջ և մասնաւորներու։ Դիւրամատչելի եղանակ։ Դիմել Արեւելքի խմբագրատունը։

ՏՈՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Ց. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

Փոխադրուած է, Բերա, Թագսիմ փողոց թիւ 1 տունը, և հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէ վերջը, ժամը 7-10 (Ռ. Թ.)։ 9—12

ԹՂԹԱԲԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

(Նոյեմբեր 1ի թերթէն)

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼԷՏԻՍՄԱՅԹԻ ՃԱԽՈՂՈՒԱԾԻՆ ՎՐԱՅ

Այս օրուան Թղթաբերը կը բերէ մանրամասն տեղեկութիւններ այն ճախողուածին վրայ՝ զոր անգլիական բանակը կրեց Լէտիսմայթի առջեւ։ Այդ ճախողուածէն առաջ, ինչպէս հեռագիրը ծանոյց արդէն համառօտ կերպով, անգլիական զինուորները՝ Հուայթ զօրավարին հրամանատարութեամբ յարձակում մը ըրած էին Պոէրներուն վրայ և յաջողած էին զանոնք մղել քաղաքէն քանի մը մղոն հեռու։ Մանրամասնութիւններ տալէ առաջ Լէտիսմայթի ճախողուածին վրայ՝ որ այդ յարձակումէն ետքը տեղի ունեցաւ, կը հրատարակենք նախ Հուայթ զօրավարին հետեւեալ հեռագիրը՝ որ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան ուղղուած է և որ կը նկարագրէ անգլիացւոց կողմէ կատարուած վերոյիշեալ յարձակումը ու մանրամասն տեղեկութիւններ կու տայ անգլիական ու Պոէր բանակին կացութեան վրայ։

Ահաւասիկ այդ հեռագիրը.

«ԼԷՏԻՍՄԱՅԹ, 30 Հոկտ.

«Այսօր գործածեցի հոս գտնուող բոլոր զինուորները, բացի այն պահակախումբէն՝ որ պարտաւորուած էր բանակետը պահելու։

«Լեռնային թիւ 10 թնդանօթներն ու արքայական և Կլուչէսթէրի վաշտերը ղրկեցի որ դէմի բարձունքներուն վրայ դիրք բռնեն՝ մեր բանակին ձախ կողը պաշտպանելու համար։

«Այս զինուորները մեկնեցան երէկ իրիկուն ժամը 11ին։ Գիշերը տեղի ունեցած հրացանաձգութեանց միջոցին, անոնց թնդանօթներու լծուած ջորիները խրտչելով փախան՝ իրենց հետ քշելով քանի մը թնդանօթ։ Կը յուսամ սակայն գտնել զանոնք։ Երկու վաշտերը տակաւին չեն վերադարձած։ Այս իրիկուն իրենց կը սպասուի։

«Դաշտային հրետանիներու երկու կիսաբաժին և արձակազէններու ու հեծեալներու հինգ վաշտ դրի Ֆրէնչ զօրավարին հրամանատարութեան տակ, որպէս զի յարձակի դիրքի մը վրայ զոր թշնամին բռնած էր երէկ և որուն վրայ թնդանօթներ հաստատած էր։ Մեր զինուորները թէեւ այդ դիրքը պարպուած գտան, բայց Պոէրներու զօրաբանակի մը կողմէ՝—որուն համար կը կարծեմ թէ Ժուպէր զօրավարինն է,—բուռն յարձակման մը ենթարկուեցան։ Յարձակողները շատ աւելի բազմաթիւ էին ու շատ ալ թնդանօթ ունէին իրենց հետ։ Մեր զինուորները յաջողեցան բազմաթիւ մղոններ հեռու մղել զանոնք, թէեւ՛ չկրցան հասնիլ անոնց բանակետղին։

«Մեր վնասները 80-100 մարդ կը կարծենք. բայց թշնամիին կորուստը շատ աւելի մեծ ըլլալու է, որովհետեւ մեր թնդանօթները կատարեալ ճշդութեամբ կ'արձակուէին։ Բազմաթիւ ժամեր կռուելէ ետքը, ետ կանչեցի իմ զինուորներս՝ որոնք բանակետղը մտան առանց նոր յարձակման մը ենթարկուելու։

«Թշնամին ահագին ուժ ունի և իր թնդանօթները կը գերազանցեն մերինները։ Հիմա քանի մը ծովային թնդանօթ ունիմ իմ տրամադրութեանս տակ, որոնք քիչ մը ատեն լռեցուցին թշնամիին հրետանին և որոնք, կը յուսամ, միշտ պիտի լռեցնեն թշնամիին լաւագոյն թնդանօթները, որոնցմով քաղաքը ռմբակոծուեցաւ 6,000 եարտա (5,400 մեթր) հեռաւորութենէ մը»։

Ինչպէս յայտնի կ'ըլլայ այս հեռագրէն, Լէտիսմայթի Անգլիական բանակը շատ լաւ կացութեան մը մէջ կը գտնուէր այս յարձակումէն առաջ ու ետքը։ Ամենէն կարեւոր պարագան սա է որ զօրավար Հուայթ տկար կը գտնէր իր բանակին ձախ կողմը, զոր պաշտպանելու համար երկու վաշտ ղրկած ըլլալն ալ կը յայտնէ իր հեռագրին մէջ։ Միւս կողմէ, ճախողուածէն առաջ, այդ երկու վաշտերն ալ շատ դէշ կացութեան մը մէջ կը գտնուէին, քանի որ իրենց թնդանօթներուն մեծագոյն մասը՝ ջորիներու խուճապին հետեւանքով անյայտացած էր ու թերեւս Պոէրներու ձեռքը ինկած՝ քանի որ անկարելի եղած էր զանոնք գտնել։ Այս պայմաններով դիւրաւ կը բացատրուի այն ճախողուածը՝ որուն ենթարկուեցան այդ երկու վաշտերը և որ բաւական զգալի հարուած մը եղաւ Հարաւային Ափրիկէի Անգլիական բանակին համար։

Զօրավար Հուայթ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան ուղղուած հետեւեալ հեռագրով կը նկարագրէ այդ ճախողուածը.

«ԼԷՏԻՍՄԱՅԹ, 31 Հոկտ.

«Ճախողուածի մը լուրը պիտի տամ ձեզի. զօրախումբ մը՝ զոր ես ղրկած էի որպէս զի դիրք մը գրաւէ բլուրի մը վրայ՝ մեր ձախ կողմը պաշտպանելու նպատակաւ... (հոս երեք բառ չեն կրցած կարդացուիլ), և ահագին կորուստներ ունենալէ ետքը պարտաւորուեցաւ անձնատուր ըլլալու։

«Կորուստին մանրամասնութիւնները ծանօթ չեն դեռ։ Զինուոր մը՝ որ իբր հիւանդապահ կը ծառայէր Իրլանտացի հրացանաձիգներու զօրախումբին մէջ, պատգամաւորի դրօշակի մը պաշտպանութեան տակ նամակ մը բերաւ մեզի՝ որուն մէջ մեր զօրախումբէն ողջ մնացողները օգնութիւն կը խնդրեն մեռեալները թաղելու համար։

«Ես էի որ ճախողուածին առիթ տուող զինուորական գործողութեան յատակագիծը պատրաստեցի, և ես եմ միակ պատասխանատուն։

«Զինուորները յանդիմանելու բնաւ տեղի չկայ, քանի որ իրենց բռնած դիրքը չէր կրնար պաշտպանուիլ։»

ՀՈՒԱՅԹ

Արդ, այդ երկու վաշտերը կը բաղկանային մօտաւորապէս 2000 մարդոցմէ, բայց սպաներէն։ Այս կերպով, Նաթալի անգլիական բանակը կորսնցուցած կ'ըլլայ իր մէկ տասներորդը։

Զօրավար Հուայթ, պատերազմական նախարարութեան ղրկած է նաեւ այդ առթիւ մեռած սպաներուն ցանկը, որուն մէջ կը գտնուին մէկ գեր-գնդապետ, հօթը հազարապետ, հինգ հարիւրապետ, քանի հօթը տեղակալ և մէկ զինուորական երէց։ Այսինքն, ընդամէնը 41 սպայ։ Սպաննուածներուն մէջ կը գտնուի նաեւ լրագրի թղթակից մը։

ՀՌՈՄ. — Վատիկանի օրկանը, Օ. սէռվաթօռէ Ռոմանօ Իտալիոյ կառավարութեան դէմ բուռն յօդուած մը գրած ըլլալով, ոստիկանութիւնը հաւաքեց թերթին այդ թիւը։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ռուս կառավարութիւնը որոշեց այլ եւս անցագիր չտալ օտար երկիրներ գաղթողներուն։

Հեռագիր

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ, 3 նոյեմ. — Քէյփթաունէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պոէրները Լէտիսմայթի վրայ յարձակելով ետ մղուեցան մեծ կորուստներ տալէ ետքը։

— Այսօր ստացուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Օռանժի զինուորները՝ Լուքաս Մէյէր զօրավարին հրամանատարութեամբ գրաւեր են Քոլենզօ կայանը։ Օռանժի զինուորները գրաւած են նաեւ Քօլզպէրկը։ Այս գրաւումներուն շնորհիւ՝ Պոէրները տիրացած են այն երկաթուղիի գիծին՝ որ Բիէթէրմարիծպուրկի կը յանգի։

— Սակարանին մէջ հանքային արժեթուղթերը հաստատ կը մնան։ Թրանսվալի հետ թշնամութիւնները սկսելէն ի վեր, հանքային արժեթուղթերը 2,500,000 անգլիական ոսկի աւելի բռնած են։

ԲԱՐԻԶ. — Բարիզի քաղաքապետութեան Խորհուրդը այս օրուան իր նիստին մէջ որոշեց համակրանքի ուղերձ մը ղրկել Քրիւկէր նախագահին։

—Քանի մը լրագիրներ կը խօսին անգլիական թերթերու այն լուրին վրայ թէ Ֆրանսայի Պանքան իբր թէ փոխառութիւն մը պիտի ընէ Անգլիոյ Պանքային։ Աժանս Նասիոնալ արտօնուած է բացարձակապէս հերքել այդ զրոյցը որ բոլորովին անհիմն է։

ՊՈՒԽՐԷՇ. — Պելճիքայի Խորհրդարանը երբ բացուի, նոյեմբեր 14ին, կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ վերջնապէս կարգադրել Քոնկոյի խնդիրը, զայն բացարձակապէս գրաւելով։

ԼՈՅՍ Զաւեշտաթերթի Ե. տարեշրջանի 16րդ թիւը հրատարակուեցաւ այսօր հետաքրքրաշարժ ճոխ պարունակութեամբ.— Տարեկան 50, վեցամս. 25 և հատը 1 ղրշ։

Դիմել առ Մարտիրոս Տէօքմէճեան, տնօրէն Լոյսի, Նորատունկեան խան, Ղալաթիա։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՒՔԸ

Պ. Բիչոանթօնիի խումբը մայրաքաղաքս կը հասնի երկուշաբթի Մաք-Տոուալ ընկերութեան շոգենաւով, և յառաջիկայ շաբթու վերջերը կը սկսին իր շահեկան ու զբօսալի ներկայացումները։

Առ այժմ, իտալական օբէռայի խումբը կը շարունակէ իր վերջին ներկայացումները Սիւքին մէջ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քօնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	23	39
Ամէնէն բարձր գին	»	24	01
Ամէնէն վար գին	»	23	38
Ռումէլիի Երկթ. գոց.	Ֆր.	114	—
Ամէնէն բարձր գին	»	114	25
Ամէնէն վար գին	»	113	87

ԲԱՑՈՒՄ 23 Հոկտ.

Օսմ. Քօնսոլիտէ Սեռի Գ.	Փ. Կ.	23	39
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	113	75
Օսմանիյէ		412	—
Ռէժի		294	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քրէտի Ժէնէրալ ՕԹՕմ.		2	35
Երկրագործական Պանքա		7	—
Սոս. ՕԹ. Տանժ է Վալէօռ	Ա. Ո.	3	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	—
Թրամուէյ բաժնեթ.		617	—
» ժուիսանս		205	—
» պարտաթ.	Ֆր.	490	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	293	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	482	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	16
Անգլիական ոսկի	»	110	05
Բոլ էմբէրիալ	»	90	—
Քրիմից	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	36
Մէթալիք	»	97	37
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	62

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	08
» » » չէք	»	110	13
Բարիզ » »	Ֆր.	23	43
» » » չէք	»	23	84
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	61
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	10	96 1/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 3 Նոյ.

Օսմ. Քօնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	10
) գոց.	»	22	10
» » » Բ.	»	46	70
» » » Գ.	»	25	60
Օսմանիէ	»	412	—
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	115	—
Օսմ. Ռէժի	»	294	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	551	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	100	40
Քրէտի Լիոնէ	»	993	—
Պանք տը Բարի	»	——	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	93	07
Սպանիական արտաքին	»	64	70
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	230
Դրամազեղչ	»	03	

ՊԵՐԼԻՆ, 3 Նոյ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Ռումէլիի երկաթուղի	»	118	—
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	245

ՎԻԵՆՆԱ, 3 Նոյ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիոր.	57	03
» Լոնտոնի վրայ	»	120	75
Ռումէլիի երկաթուղի	»	58	—
Օսմ. Ռէժի	»	133	—

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ Ի ՊԱՆԿԱԼԹԻ

Պանկալթիի շրջակայքը բնակող ազգայնոց ի գիտութիւն կը ծանուցանենք, թէ իրենց դիմումները նկատողութեան առնուեցան, և Նոյեմբեր 1էն սկսեալ՝ փոքրահասակ տղոց համար նոր դաս մը պիտի հաստատուի՝ վարժարանիս ծրագրէն դուրս։ Այս դասարանը բոլորովին բաժնուած պիտի ըլլայ վարժարանի միւս դասարաններէն։ Աշակերտները պիտի սորվին միայն հայերէն և գաղղիերէն և իրագիտութիւն։ Առաւօտները ժամը 9ին (Ռ. Ե) պիտի գան աշակերտները և պիտի մեկնին ժամը 4ին։ Ասոնց ամսավճարն է կէս օսմ. ոսկի (54 ղրշ.)։ Այս նոր որոշման զօրութեամբ պիտի ընդունուին 7-8 տարեկան այն աշակերտները որոնք դպրոցամուտին ներկայացան և չընդունուեցան։

Այս առթիւ կը ծանուցանենք միանգամայն որ բուն վարժարանիս ուսուցչական մարմինը կազմուած է այս տարի հետեւեալ կերպով.

Հայերէն (Վարդապետներ)
Տաճկերէն (Կուրտիկեան և Պօյաճեան էֆ.)
Գաղղիերէն գրագիտութիւն (Mr de la Jonquière)
Գաղղիերէն լեզու եւ ճարտասանութիւն (Mr. D. Valery)
Գաղղիերէն լեզու եւ ընթերցարան (Mr. Laracine)
Գաղղիերէն լեզու եւ խօսակցութիւն (Mr. Dumesnil)
Գաղղիերէն լեզուաւ գիտութիւններ (Mr. Gros)
Գաղղիերէն թարգմանութիւն (Վ. Հ. Գէորգ և Պօյաճեան էֆ.)
Գերմաներէն լեզու (H. Tauschitz)
Գերմաներէն լեզու եւ թարգմանութիւն (Վ. Հ. Սրբուհ. Տաչեան և Հ. Գ. Մ.)
Գեղագրութիւն (Վասիլեան էֆ.)
Ուրուագրութիւն (Տիրացուեան էֆ.)
Ձայն. երաժշ. եւ դաշնակ (Mr. Charikiopulo)
Ջութակ (Mr. Catalani)

ԾԱՆՕԹ.—Մեր արդէ 76 աշակերտաց ծնողաց բաղձանքը կատարելու համար, գաղղիերէն լեզուաւ միայն կրնան խօսակցիլ աշակերտները՝ (որոնց կը հսկէ Ներքին՝ գաղղիացի հսկող մը) թէ՛ դասարաններու մէջ և թէ հանգստեան ատեն։

2—2 Վարչութիւն վարժարանի

ԱԶԳ. ԾԽԱԽՈՏԻ ՕՍՄ. ՌԷԺԻԻՆ

Միախառն օսմ. Ռէժիի պատ. բաժնետէրերը սովորական ընդհանուր ժողովի հրաւիրուած են առաջիկայ 3/15 Նոյեմբեր չորեքշաբթի օրը, միջօրէէն ետքը ժամը մէկուկէսին՝ Ընկերութեան Կ. Պոլսոյ կեդրոնին մէջ՝ Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա։

Օրակարգ

2. Վաւերացում 1898-99 շրջանին հաշուեկշռին և հաշիւներուն։
3. Շահաբաժնին որոշումը։
3. Վարիչներու անուանում։

Ժողովին մասնակցելու համար, առնուազն երեսուն բաժնեթուղթ ունեցող բաժնետէրերը իրենց բաժնեթուղթերը պէտք է ներկայացնեն ամենէն ուշը՝ առաջիկայ 4 Նոյեմբեր 99 (23 Հոկտ. Հ. Տ.) շաբաթ օրը

Կ. Պոլսոյ մէջ՝ Ընկերութեան կեդրոնին.

Պերլինի մէջ՝ դրամատէր Պ. Ս. ՊԼԱՅՔՌՕՏԷՐԻ (Behresntrasse).

Լոնտոնի մէջ՝ Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղին, 26, Trogmorten Street.

Բարիզի մէջ՝ Օսմ. Պանքային մասնաճիւղին, 7, Մէյէրպէէր փողոց.

Վիեննայի մէջ՝ ՔՐԷՏԻ ԱՆՇԹԱԼՏի (կայս. և թագ. առանձնաշնորհեալ աւստրիական վարկի Ընկերութիւն՝ վաճառականութեան և ճարտարարուեստի համար)

Իւրաքանչիւր բաժնետէրի պիտի տրուի ընդունագիր մը՝ որ իբր մուտքի տոմսակ պիտի ծառայէ իրեն։

Որոշումները կը տրուին ժողովին ներկայ անդամներուն մեծամասնութեան քուէով։ Անոնցմէ իւրաքանչիւրը այնչափ ձայն պիտի ունենայ որչափ անգամ որ երեսուն բաժնեթուղթ ունի, թէեւ անգամ մը չի կրնար տասնէն աւելի ձայն ունենալ իր անուան համար, ոչ ալ քսան ձայն՝ թէ՛ իբր իր անուան համար և թէ իբր փոխանորդ։

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Հիմնեալ 1828—1829ին
1828
· L'UNION ·
DE PARIS
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂԻՆ
97 Միլիոն
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂԻՆ
137 Միլիոն
Ընկերութեան դրամատունն է
ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Տնօրէն
Սիմոն էֆ. Քոյսէրլեան
Կենաց ճիւղին տեսուչ Միհրան էֆ.
Տէր Ներսէսեան
Կ. Պոլիս, Կալաթա, Թաշտապուրուն
Խան, Օսմ. Պանքային դէմ։

THE
LANCASHIRE
INSURANCE
COMPANY
ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԳԼ. ԸՆԿ.
Հաստատուած 1852ին
Կենսական գրասենեակ ընկերութեան Անգլիա «Լանքաշիր էնշիւրանս Գոմփընի», Էքսչէնճ Սթրիթ, Մանչեսթըր։
Դրամագլուխ անգլ. ոսկի 3,000,000
Պահեստ » » 1,574,400
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ
Հրդեհի ապահովագրութիւն ամէն տեսակ սեփականութեանց վրայ, ինչպէս քարաշէն և փայտաշէն տուներ, կարասիք, վաճառականական ապրանք, ևն, ևն, ամենանպաստաւոր պայմաններով և սակերով։
ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ
Այս ընկերութիւնը ամէնէն նպաստաւոր պայմանները զորս կ'ընծայէ կեանքեր ապահովագրել ուզողներուն։
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՏԵՍԱԿ ՄԸ
Տիեզերական ապահովագիր, անվիճելի, առանց սեղմումի և շահուց մասնակցութեան։
Մէն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն
ՊՕՆՏ ՍԻԼԻԷՐ և ԸՆԿ.
Թիւ 4, Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա
39—104

1900
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ ՕՐԱՑՈՅՑ
Չորս լեզուաւ
ՏԱՃԿԵՐԷՆ, ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԵՒ ՅՈՒՆԱՐԷՆ
Ըստ հին, նոր եւ արաբական տոմարներու
Պարզ կազմ 3 ղրշ. լաթակազմ 5 ղրշ. ոսկեզօծ կազմ 8 ղրշ։ Կը գտնուի բոլոր թղթավաճառներու քով։
Կեդրոնատեղի Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ Թղթավաճառանոց։ Միհճանճըլար եօգուշու, Թիւ 27, Ստամպոլ։

ՍԻՐՕ ՏԸ ՌԷՖՕՌ ԻՕՏԷ
ԿՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
SIROP de RAIFORT IODÉ

Բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած՝ Սիրօ Անթիսքօռպիւթիքի և Մօռիւ ձկան իւղին տեղ՝ աւշականութեան, աժգոյն ու տկարակազմ տղայոց մարմնի փշտիկներուն դէմ. ինչպէս նաեւ վիզի գնտիկները հալեցնելու և ախորժակը բանալու համար։

Փարիզ, 8. Վիվիէն փողոց
և բոլոր դեղարանոց մէջ A.

ԱՆԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԵՆԷ ԶՈՒՐԿ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թեթեւ կերպով պաղ առնելով, կամ խիստ պաղ ըմպելի մը խմելով և կամ քրտնած մարմնով հովին դէմ կենալով և դեռ այս կարգի շատ մը աննշան պատճառներով մարդս շատ անգամ հարբուխի ենթարկուելով կը սկսի հազալ ու տառապիլ։ Եւ եթէ ենթակային կազմուածքը ընդունակութիւն ունի, հազերը կամաց կամաց կը տեղաւորուին։ Առողջութեան յարգը գիտցող մարդը ահաւասիկ այս թեթեւ կարծուած պարագաներուն մէջ է որ, պէտք է փութայ անձը պաշտպանել վրտանգաւոր հետեւութիւններէ. որովհետեւ ծանօթ ճշմարտութիւն մըն է որ հարբուխն ու հազը երբ երկար ժամանակ անխնամ ձգուին, վտանգաւոր հետեւանքներ կ'ունենան և մինչեւ իսկ թոքախտ կրնան պատճառել։ ՔՕՆԵՃԻ ՔԱՐՍԻԻԼՆԵՐԸ հրաշալի ազդեցութեամբ կը բուժեն շնչառական գործարաններու յատուկ հիւանդութիւնները, հազը, հարբուխը, կրծատապը, դժուարաշնչութիւնը, պրօնշիթը, թոքի բորբոքումը և բոլոր այս կարգի հիւանդութիւնները։ ՔՕՆԵՃԻ ՔԱՐՍԻԻԼՆԵՐԸ կը ծախուին մայրաքաղաքիս և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։ 2—60

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Ամենամեծն Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն յԵւրոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Գուլվառ տէ զ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն այժմ կը վերաշինուին, ուստի իր գրասենեակներն առժամապէս փոխադրուած են Նոդռ-Տամ տէ Վիքդուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ Փր.։ Ապահովագրութիւն որ կը քանի՝ 4,545,160,943 Փր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 Փր., 1897էն 1,424,000 Փր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը պատկանի Ընկերութիւնն և որոնց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ տակաւին չէք, խիստ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուղեցէք թերեւս հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու ետ առնուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. Ռ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ-Գասուիրակ
Ա. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վօյվօտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Տր Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
([illegible])

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատաժանելի ցաւած ակռաներն [illegible] կը լեցնեն. [illegible]
Նորանշանակ [illegible], [illegible] և [illegible] ակռաներ կը պատրաստեն, [illegible]
Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ [illegible] և [illegible] միջոցաւ, [illegible]
Ե. Գ. Զաւակները կերթալ օրերն ալ, ([illegible]) ինչպէս նաեւ [illegible] կը գտնուին Բերայի գործատեղին։
[illegible] 1 [illegible]

Լ'ԱՆՔՌԸ
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երաշխաւորութեան գումար 147 միլիոն.
1871էն մինչեւ 1897 վճարուած գումար 239 միլիոն։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Պ. Պ. Կոմս Էտմոն Ջիչի, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական, Նախագահ
» Ռոտոլֆ Հօհօս, Դեր-Նախագահ.
» Ժօզէֆ Հօհօս, Կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական.
» Գօլման Նաքօ, » » » » »
» Անթուան Բրօքէշ տ'Օսթէն.
Թէատոր Բոնձէն
Ժան տը Վէնինկ-Ինկէնհայն

Կառավարութեան Քօմիտէ
Պ. ԺԱՆ ՄԻՒՌ, Կայս. և Թագ. Նախարարական խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՕՆԷԼ ՓՕՆՏԻ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաֆօղլուի տուն։
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ 176

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

Սկիւտարէն Կամուրջ Ժ. Վ.		Կամուրջէն Սկիւտար Ժ. Վ.		Սկիւտարէն Պէշիկթաշ Ժ. Վ.		Պէշիկթաշէն Սկիւտար Ժ. Վ.	
— —		— —		— —		— —	
— —		— —		— —		— —	
1 —		1 50	Գուզկ.	1 —		1 10	
1 40		2 25		1 30		1 40	
2 —		2 50		2 15		2 30	
2 35		3 25		2 50		3 —	Գուզկ.
3 —		3 50		3 50		4 —	
3 35		4 40		4 50		5 -	
4 —		5 30	Պէշիկթաշ	5 45		5 42	
4 40		6 15	»	6 35		6 27	
5 20		7 5	»	7 15		7 17	
5 45	Պէշիկթաշ	7 45	»	8 20		7 57	
6 35	»	8 20		9 35		8 30	
7 15	»	9 —		10 —	Դապթ. Պէշկ.	9 45	
8 —		9 40		10 45	» »	10 15	
8 45		10 15	Գուզկ.	11 25		— —	
9 35		10 40	»	11 50		11 —	
10 10	Պէշիկ. Դապթ.	11 —	»			11 35	
10 30	Գուզկունճուք	11 25	»			12 10	
11 55	»	11 50					
11 15	»	12 —					
12 —							

Տղաքները ինչպէս նաեւ չափահաս անձերը մեծ հաճոյքով կը խմեն ՏՈՔԹ. ՎԻՎԻԷՆԻ «Մօռիւի ձկան հիւթէն» պատրաստուած հեշտալի ԳԻՆԻՆ։

ՏՈՔԹ. ՎԻՎԻԷՆԻ ԳԻՆԻՆ ախորժակ կը բանայ, ուժ եւ արիւն կուտայ եւ մարմինը կը պարարտացնէ։ Բոլոր բժիշկները կը յանձնարարեն զայն, իբրեւ ըմպելի մը որ Մօրիւի ձկան իւղէն աւելի զօրաւոր ազդեցութիւն ունի տկարակազմութեան, անարիւնութեան, ոսկրաթեքութեան, ծիւրախտի, մորթային հիւանդութեանց վրայ եւայլն։

Կը վաճառուի բոլոր մթերանոցները։
Կեդրոնատեղին՝ ԲԱՐԻԶ, Լաֆայէթ փողոց. Թիւ 126։ 412 13—13

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
[illegible] Լիվերփուլ և [illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոն.
Ումպրիա	7718	Գոթնիա	4581
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2402
Աւրանիա	7268	Ալլաս	2393
Քամփանիա	5587	Սարակոսա	2163
Սէֆալոնիա	5517	Քարինթիա	2244
Պավիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Քրինիպաա	1839
Ալժերիա	2149	Մորոգգօ	1853
Քէսար	1878	Քամբանիա	1235
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Թագուհինիա	4845		

Շէրպուրկ շոգենաւը, Նաւապետ Քարպինս, ընդհ. վաճառքով Լիվերփուլէն հոս հասաւ։

[illegible] ՃՕԼԻ և ՍԻԿԸՐ
Joly et Seager
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 571

ՌՈՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ.

Երաշխաւորութեան գումար	121,765,333 Փր.
1898 ի հասոյթք	34,775,462 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	164,172,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ [illegible]
([illegible] Մուսթաֆա)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՈՏՈՐ ՌԷՊՊԷՆ

Իր անպատասխանութեան գործառնութեան
ՇԱՔՕԹՕ
բէբսինը միակն է որ կը գործածուի Պ. Բաստէօրի, Պէրլինի, Վիէննայի և Բեդերսպուրկի աշխատանոցներուն և Ֆրանսայի ծովային նախարարութեան կողմէ։

ԱԶԴՈՒՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒՄ
ՇԱՔՕԹՕԻ ԳԻՆԻ
ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ՊԷՊԹՕՆ
VIN CHAPOTEAUT

Պէբթօնն, որ իբր ամենայն տեսակ ծանօթ է, կազմին մարսողութեան արդիւնքն է՝ բէբսինի և կաթնոյն իսկ ստամոքսին միջոցաւ։ Այդ կերպով կը սնուցանեն հիւանդները, նոր ապաքինածները, ինչպէս նաեւ այն անձերն, որք ունին հիւծումէ առաջ եկած անարիւնութիւն, ստամոքսի հիւանդութիւնք, տենդ, չոքարախտ, Թոքախտ, Թանչք, աւելցք, քաղցկեղ, ստամոքսի ու լեարդի հիւանդութիւն՝ [illegible] ընդունելէ յառաջ եկած,

ՇԱՔՕԹՕ, 8, Վիվիէն փողոց, Փարիզ,
և բոլոր դեղարանոց մէջ։ A.

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ
HUNYADI JANOS
Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ
Տիեզերահռչակ համբաւ
ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ
Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով շիշեր
ANDREAS SAXLEHNER
Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառներուն և դեղագործներուն քով։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 Թուական ը
(Ճ. 0 ալփէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին կը ՈԼԻՍ ԷՆԷՆԻ խան, Բարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ
Պ. Ալպէր Սիմընս
Ցակոբեան խան, Վօյվօտա փողոց
Թիւ 67

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը
Օսմ. Պանքայի մանածհիւզը
Էնէնի ճամի հավլուսը փողոց,
Օսմ. Նամահկատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զասօյն
Մարբուճճըլար, Չարշըլը խան, Թիւ 21 194

ԹՕՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ՈՒԷՍՏՔՆ ՆԱՒԵԴԵ ԾՈԳԵՆԱՒԵՐ
Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1089	Դօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Դօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1118
Անճէլօ	1541	Դօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տէլօ	4811	Հինդալկօ	1581	Միրանտօ	3557	Սիլվիօ	1193
Գասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սոէրօ	1200
Գօրօտինօ	1264	Տուրօ	2933	Հօրադիօ	3600	Մօնդէվիտէօ	1735	Թասսօ	1828
Գրավօ	1076	Տրասօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իտալօ	2354	Նէրօ	1033	Թօքիօ	3827
Գրիֆֆալօ	4431	Էլպօ	2464	Իսթոնօ	5540	Օթէլօ	4100	Թօլէտօ	1470
Դէյրօ	1871	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օռլանտօ	4036	Թորբիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրատօ	1481	Քլէօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուբալտօ	2439
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլպինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօվնօ	1700	Բելօ	540	Վօլօ	1288
Զինգալօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2393
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանտրօ	2272	Րինալտօ	1663	Ուէսօ	1850
Կլիօ	2697	Կալիլէօ	3069	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1813	Զէնօ	1200
Գօլօսսօ	4235	Կիտտոյ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1788		

Գլոյօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կ'սպասուի Նոյ. 9ին։

Մուրիլլօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճօնսթըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և Նոյ. 3ին (Ն. Տ.) պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻՒՅ ԷՆՏ ՐԷՅՕ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւմէզ խան, Ղալաթիա

ԿԷՐԻ ԳԱԼԸՆ ՄԷՃՈՒՍԻ
Նոր Հրատարակութիւն Պայպլ Հաուզի

Նուէրի յարմար գեղեցիկ գրքոյկ մը։ Հայատառ թուրքերէն թարգմանութիւն Ամերիկայի մէջ վերջերս հրատարակուած և ժողովրդին կողմէ մեծ ընդունելութիւն գտած գրքոյկ մը։ 64 երեսներէ կը բաղկանայ։ Փառակազմ որ կողքին վրայ ոսկեզօծ պատկեր ունի, կը ծախուի 4 դահեկանի, իսկ թղթակազմը 60 փարայի։

Կրծախուի Պայպլ-Հաուսի գրատան մէջ Թինճանճըլար Եօգուշու, Պոլիս։ 173

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DF COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Կշ. 26 7 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 27 8 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիօս)։
Հշ. 28/9 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 28 9 Ինէպօլու, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 29 10 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի- 56

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերփուլէ, Գօրքայէ, Մէյլէնրաէն և Սէն Մալօ ուղեւորելու համար [illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Րամսէս	3000	Թիպա	2500
Ամպիս	3000	Նէֆթիս	2400
Քէյրօա	3000	Օսայրիս	2250
Քեանօբուս	3000	Բէրա	2250
Ծաջրաց	3000	Սֆինքս	2000
Սամանլը	3000	Կուսքոնէ	1500
Դարիօշեա	2500	Հեյլէա	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվերբուլ

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերփուլէ և Արեւելեան ծովու նաւահանգիստներ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Առմէնիան	10500	Էսթրիկիըն	3500
Քէսդրիան	10500	Ասսիրիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անատոլիըան	2500
Բոստոնիան	8000	Ալգաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինեօ	900
Վալօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքը այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը գրել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԸՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Ղալաթիա

Արտօնատէր ՉԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ՍԻՄՕՆ ՊՈՒՊԷ

ՄԱՆՏՐԷՆԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Գ. ՄԱՍ

Ա.

ԼՈՆՏՈՆ

—Ա՛հ, ա՛հ...

—Միայն թէ, պարտաւոր եմ ըսել որ շատ սիրուն երիտասարդ մըն էր, հազիւ 20 տարեկան և շատ ալ ազուոր անուն մը կը կրէր, կոմս տ'Օրթիվալ։

Տօն Ռամօն խնդալ սկսաւ։

—Մնացածը գուշակել դիւրին է, ըսաւ քիչ մը ետքը։ Օր մը լէտի Բէթի Միլքրոսը սիրուն կոմսին հետ գլուխ գլխի գտաք։

—Գրեթէ ատոր մօտ բան մը։ Ահաւասիկ ճշմարտութիւնը, տխուր իրականութիւնը. պէտք է ըսեմ որ մեր բնակած պանդոկին բոլոր սիրուն կիները կը մեռնէին կոմսին համար։ Իմ բարեկամներէս մէկը, հարիւրապետ Վէյհաս, օր մը ինծի իմացուց թէ կինս մասնաւոր համակրութեամբ կը վերաբերուէր երիտասարդ կոմսին հետ։ Իրիկուն մը՝ երբ պզտիկ սալօնի մը մէջ գլուխ գլխի էին, կամացուկ մը, առանց ձայն հանելու անոնց մօտեցայ ու լսեցի որ կոմսը կ'ըսէր կնոջս «Միլէտի, թէեւ վերջին ծայր զգածուած եմ ձեր իմ մասիս տածած զգացումներուն համար, սակայն սիրտս արդէն իսկ իր տէրը ունի. Ֆրանսա թողուցի երիտասարդ աղջիկ մը՝ զոր կը սիրեմ և որուն կ'ուզեմ հաւատարիմ մնալ... Թէեւ կրնայ ըլլալ որ բնաւ չկարենամ զինքը անգամ մըն ալ տեսնել։ Մանաւանդ որ երդում ըրած եմ բան մը չառնել ուրիշէ մը, նոյն իսկ կին մը՝ իր ապուշ ամուսնէն։» Ապահովաբար թէ՛ իմ և թէ կնոջս վրայ կը խնդար կոմսը։

—Ինծի ալ անանկ կ'երեւայ։

—Նոյն իրիկունը՝ Բէթի ինծի ըսաւ որ զինքը պաշտպանեմ երիտասարդ Ֆրանսացիին անամօթ հետապնդութեանը դէմ։ Այս աստիճան համարձակութեան առջեւ կորսնցուցի ինքզինքս։ Ամբողջ երեք օր խօսք մը անգամ չըսի կնոջս, և երբ կը պատրաստուէի խստօրէն յանդիմանել զայն, իմացայ որ փախած էր իմ բարեկամիս՝ Վէյհաս հարիւրապետին հետ։

Տօն Ռամօն չկրցաւ ինքզինքը զսպել և ահագին քրքիջ մը արձակեց։

—Ա՛հ, հեկեկաց Ճօն. աղէկ բան չէ այդպէս դժբաղդի մը վրայ խնդալը։

—Զաւակս, ըսաւ տօն Ռամօն, ձեր վրայ չեմ խնդար. ես մի միայն կը խնդամ այդ արկածին վրայ՝ որ, պէտք է դուք ալ խոստովանիք թէ շատ ծիծաղելի է։ Եւ յետոյ... զձեզ դժբաղդ մը չեմ համարիր ես։

—Դժբաղդ չեմ համարուիր ե՛ս...

—Իրաւ որ ոչ։ Միս Բէթին սիրել ուզած էք ու քանի մը շաբաթ կրցած էք կենակցիլ անոր հետ. անգլիական օրէնքին թոյլտուութեամբ, ձեզի համար աշխարհի ամէնէն դիւրին բանն է ամուսնալուծութեան հրամանագիր մը ձեռք բերելը։ Փոխանակ խենթ ու ապուշ ամուսնութեան մը զոհը ըլլալու, դուք պարզապէս սիրային արկածի մը դիւցազնը եղած էք։ Գալով անձնասիրութեան տեսակէտին, շիտակը չ'արժէր մտածել անոր վրայ։ Ոչ նոր, ոչ ալ հին աշխարհին մէջ չկայ կին մը՝ որ էրիկմարդ մը երեսի վրայ թողլով արժանի ըլլայ այս վերջինին վիշտ պատճառելու։ Օրինակի համար գրաւ կը դնեմ որ ձեր հակառակորդը աւելի ծեր է ձեզմէ։

—Յիսուն տարեկան մը ըլլալու է։

—Ու ձեզմէ ալ տգեղ։

—Աչքը շիլ է ու դէմքը ուռեցքներով ծածկուած։

—Ձեզմէ նուազ հարուստ։

—Պարտքեր ունենալուն համար վտարուած է բանակէն։

—Ուրեմն կը տեսնէք որ իրաւունք ունիմ, ըսաւ Տօն Ռամօն՝ որուն դէմքը երթալով կը զուարթանար։

—Բայց, առարկեց երիտասարդ անգլիացին հառաչելով, կը սիրէի զինքը ու դեռ կը սիրեմ։

—Ատիկա կրնայ զբաղումներով մոռցուիլ. անձնական փորձառութեամբ է որ կ'ըսեմ ասիկա։ Չկայ սիրոյ վիշտ մը՝ որ չանհետանայ՝ երեք կամ չորս տարուան ճամբորդութեամբ մը, մշտատեւ վտանգներու և շարունակական զրկանքներու հանդէպ։ Կրնա՞ք մասնակցիլ արշաւանքի մը՝ որ, ըստ երեւոյթին, կրնայ միլիոնատէր ընել ձեզ և անմահ ալ։

—Պայմանաւ որ վրայ չտամ կեանքս ու այն քիչ մը դրամը զոր ունիմ։

—Բայց կը կարծեմ որ քիչ մը առաջ շատ աժան կը ծախէիք ձեր կեանքը։ Ներեցէք որ ըսեմ թէ արժանապատուութեան տէր երիտասարդ ճէնթլմէն մը աւելի լաւ կ'ընէ փոթորիկի մը կամ ճակատամարտի մը մէջ մեռնելով, քան Թէմզի ցեխերուն մէջ խեղդուելով։

—Շիտակը ըսելու համար, պարոն, կ'ոգեւորէք զիս։ Քիչ մը առաջ՝ Մեֆիսթօֆէլէսի մը տպաւորութիւնը կ'ընէիք վրաս։ Հիմա Ս. Գէորգի մը կը նմանիք։ Ո՞ւր կ'ուզէք տանիլ զիս։

—Երկրի մը մէջ՝ ուր եւրոպացի ոտք չէ կոխած։

—Ափրի՞կէ։

—Ո՛չ, Չիլիի կեդրոնը։

—Չիլիի կեդրո՞նը կ'ուզէք գտնել։

—Բայց այո։

—Ներեցէք որ հարցում մը ուղղեմ ձեզի. այս գիւտը ինչպէ՞ս միլիոնատէր պիտի ընէ զմեզ։

—Ճիշդ ատիկա է որ պիտի հասկնաք, եթէ երբեք համբերութիւնը ունենաք դեռ քանի մը վայրկեան զիս մտիկ ընելու։

—Ականջներս ձեր տրամադրութեան տակն են, պատասխանեց Ճօն։

Տօն Ռամօն Մալթիֆաս քանի մը գաւաթ շէրի ալ խմելէ ետքը սկսաւ խօսիլ ցած ու խոր ձայնով մը.

—Տիեզերքին մէջ տարօրինակ յեղաշրջումներ կըլլան։ Բարիզ, Լոնտոն, ու Պէրլին, այս մեծ մայրաքաղաքները՝ որոնք ահագին տարածութիւններ կը գրաւեն և որոնց վրայ կը սքանչանանք, ժամանակաւ խոպան հողեր ու անտառներ եղած են։ Ատոր փոխարէն, կան նաեւ ընդարձակ անտառներ ու խոպան վայրեր՝ որոնք մնացորդները կը պարունակեն նախնի մեծ քաղաքակրթութեանց։ Անշուշտ Աֆրիի հսկայական աւերակներուն վրայ խօսուիլը լսած էք։

—Այ'ո, կարծեմ Քօշէնշինի մէջ կը գտնուին, եթէ երբեք չեմ սխալիր։

—Սիպերիոյ մօտերը կը գտնուին՝ և անանկ քաղաքակրթութիւն մը կը մատնեն՝ որ ամէն կերպով կը գերազանցէ բաբելոնեան և եգիպտական հնութիւնները։

—Գիտէի բոլոր ատոնք, բայց ի՞նչ յարաբերութիւն կայ...

—Սպասեցէք քիչ մը, շատ անհամբեր կ'երեւաք, ինչ որ անգլիական յատկութիւն մը չէ ապահովաբար։ Ձեզի ըսի որ Չիլիցի՝ եմ և թէ երկար ատեն ապրած եմ Չիլիի մէջ։ Բազմաթիւ տարիներ վաճառականութիւն ըրած եմ վայրենի ցեղերու հետ՝ և ասիկա՝ ընդարձակ կայսրութեան քիչ խուզարկուած վայրերուն մէջ։ Բայց, եթէ երբեք Չիլիի մէջ կան տեղեր՝ որոնք քիչ խուզարկուած են, կայսրութեան մեծագոյն մասը բնաւ խուզարկութեան չէ ենթարկուած։ Չիլիի Թագաւորը՝ տօն Լուիս տը Գայաֆա, իր երկրին հազիւ մէկ փոքր մասը կը ճանչնայ և ունի հազարաւոր հպատակներ՝ որոնք իր գոյութեան վրայ գաղափար անգամ չունին։

Վերջին ծայր վտանգաւոր է Չիլիի կեդրոնը ծածկող ահագին անտառներէն անցնիլը։ Սակայն, քանի մը տարի առաջ տարօրինակ մարդ մը որ այսօր լաւագոյն կեդրոնի մը մէջ կը գտնուի, ըրաւ այդ բանը։

(Շարունակելի)